

LELLE2

Let's Learn How to Learn! –

Learning skills development for secondary school students

2018-1-HU01-KA201-047839

Erasmus+

"How to Teach How to Learn?"

"Kuidas õpetada, kuidas õppida?"

Koolitusmaterjal gümnaasiumiõpetajatele

Kuupäev: 2019

Versioon 1

Koostajad: University of Pannonia (Ungari), National Institute for Education (Slovakkia), Eszterhazy Karoly University (Ungari)

Sisukord

1. Taust ja üldinfo	3
2. Koolituse tutvustus	4
3. Eesmärgid.....	4
4. Õpiväljundid.....	4
5. Koolituse kestus.....	5
6. Osalejate materjalid	5
7. Koolitajad	5
8. Osalejate nimekiri.....	5
9. Koolituse programm	6
10. Euroopa õpioskuste koolitusmaterjal	11
11. Kuidas õpetada kolleege-õpetajaid? Kaasõpetajate õpetamine ja juhendamine	65
12. Tegevusressursside pank	68

KOKKUVÕTE

1. Taust ja üldinfo

Projekt nimetusega *Let's Learn How to Learn! – Learning skills development for secondary school students* (edaspidi "LELLE2") pälvis Euroopa Liidu Erasmus+ programmi rahastuse ning kinnitati projektinumbriga 2018-1-HU01-KA201-047839. Projekt LELLE2 põhineb edulool, mis kajastub tema nimetuses *Let's learn how to learn (LELLE)! – Õpime, kuidas õppida! Teadlikkuse suurendamine õpioskuste arendamise uuenduslike lahenduste pakkumisest tähtsusest kõrghariduse õppekavades.*

LELLE2 projekt viiakse ellu neljas riigis (Eestis, Ungaris, Rumeenias ja Slovakkias) ning seitsme kogenud partneri kaasabil (gümnaasiumid, riiklikud pedagoogilised uurimisinstituudid ning ülikoolid): Pannonia ülikool Ungaris, kellel on head kogemused õpioskuste arendamises; Eszterhazy Karoly ülikool Ungaris ning riiklik pedagoogiline instituut Slovakkias, kellel on rikkalikud teadmised gümnaasiumide tegevuse toetamisest; partnerkoolid, kellel on praktilised ja laiaulatuslikud rahvusvahelise koostöö kogemused. Projekti sihtgrupiks on EQF 4. tasemel keskharidust pakkuvad asutused ning nende õpilased ja õpetajad Eestis, Ungaris, Rumeenias ja Slovakkias. Ülikoolide ja uurimisinstituutide sihtgrupiks on teised pedagoogilised teadusasutused, et levitada projekti tulemusi.

LELLE2 projekti üldeesmärk on arendada gümnaasiumiastme õpilaste õpioskusi ning varustada neid tulevases tööelus ja õpingute jätkamiseks vajaminevate oskustega.

Projekti eesmärgid: a) edendada uuenduslike meetodeid ja pedagoogikat, luua gümnaasiumiastmes õpetamiseks uusi õppemeetodeid ning töövahendeid, b) toetada pedagoogide (õpetajate, mentorite) professionaalset arengut, keskendudes uute õpetamismeetodite ja –vahendite kasutamisele, c) toetada õppureid õpioskuste valdkonna põhioskuste omandamisel ja arendamisel, et edendada nende tööalast konkurentsivõimet ning sotsiaalhariduslikku ja personaalset arengut, d) arendada asjakohaseid ja kvaliteetseid oskusi ning pädevusi **uuenduslike väljundite** kaudu:

1. Õpioskuste arendamise parimad praktikad
2. Kuidas õpetada, kuidas töötada – gümnaasiumiõpetajate koolitus
3. Gümnaasiumiastme õpilaste õpioskuste hindamine
4. Õpioskuste arendamise pedagoogilised materjalid
5. European Learning Skills Development Gateway (õpioskuste arendamise portaal)

LELLE2 eesmärk on ka levitada projekti väljundeid õpioskuste arendamise valdkonnas olulistele sihtrühmadele ning arendada pikaajalisi partnerlussuhteid õppeasutuste ja hariduse tugiorganisatsioonide vahel, eesmärgiga edendada elukestvat õpet, pikaajaliste partnerlussuhete arendamine õppeasutuste ja hariduse tugiorganisatsioonide vahel eesmärgiga edendada elukestvat õpet, tootes selleks nüüdisaegseid õppematerjale ja luues edasisi sama eesmärgi teenivaid koostööprojekte.

2. Koolituse tutvustus

Koolitusmoodul keskendub kolme olulisema õpioskuse õpetamisele: kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ning oma õpitee kujundamine.

Kriitiline mõtlemine

Kriitiline mõtlemine tähendab võimet leida kiiresti vajalikud andmed, lahendada kõige olulisemad küsimused ja kriitiliselt hinnata nende tähtsust. Õpilaste kriitilise mõtlemise, argumenteerimisoskuse ja eneseväljenduse arendamine on üks õpetajate võtmeoskustest. Koolitusmoodul on suunatud järgmiste kompetentside arendamisele: 1) kriitiline mõtlemine info vastuvõtmisel; 2) oma argumentide formuleerimine; 3) eneseväljendusoskused.

Probleemide lahendamine

Igapäevaelus kerkib probleeme erinevas vormis, need võivad olla kas lihtsad või keerulised, aimatavad või ootamatud. Kõik probleemid vajavad lahendust ja lahenemise protsessi. Probleemide lahendamise võime on tegelikult otsustamise oskus. Koolitusmoodul on suunatud probleemide lahendamise protsessiga seotud osaoskustele.

Oma õpitee kujundamine

Koolitusmoodul keskendub järgmistele aspektidele: 1) demonstreerida õppimis- ja mõtlemisprotsessi refleksiooni, uue teadmise ja info töötlemist ning erinevate õpistrateegiate rakendamist; 2) mõista iseseisva õppimise vajadust kui enesetäiendamise ja isikliku arengu vahendit; 3) hinnata oma edusamme kriitiliselt, koguda tagasisidet ja näha edasisi arenguvõimalusi.

3. Eesmärgid

- tutvustada õpioskuste arendamise meetodeid;
- arendada koolitatavate/osalejate õpioskusi (kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja oma õpitee kujundamine);
- valmistada osalejad ette kolleegide juhendamiseks;
- valmistada osalejad ette erinevate meetodite rakendamiseks erinevates õppeainetes ja klassitundides;
- testida koolitusmaterjali esmast versiooni "How to Teach How to Learn?" ja koguda tagasisidet;
- kavandada õpetajakoolituse tegevused oma koolis.

4. Õpiväljundid

- Osalejad on teadlikud oma ülesannetest projekti järgmises faasis.
- Osalejad on valmistunud koolitama oma kolleege järgmise õppeaasta alguses.
- Osalejad teavad, kuidas juhendada oma kolleege ülesande täitmisel.
- Osalejad valmistavad ette tunnikavad kolme õpioskuse arendamiseks (PS, CT, MOLP).
- Osalejad koostavad strateegilise plaani õpioskuste arendamise meetodite rakendamiseks oma koolis.

5. Koolituse kestus: 40 akadeemilist tundi (1 akadeemiline tund 45 minutit).

6. Osalejate materjalid

Enne koolitust saadetakse kõigile osalejatele koolitusmaterjali esmane versioon "How to Teach How to Learn?".

7. Koolitajad

UP: Dr. Edit Kővári, Tamás Kigyós

SPU: prof. PaedDr. Silvia Pokrivčáková, PhD., Ing. Beata Menzlová

OFI: Dr. Mária Szabó

8. Osalejate nimekirj

Máthé Imola Angella	Liceul Teoretic Téglás Gábor, Deva, Hunyad megye, Anemonelor utca 57/A, Romania
Kasler Kinga	Liceul Teoretic Téglás Gábor, Deva, Hunyad megye, Anemonelor utca 57/A, Romania
Ave Jõgi	Kuressaare Gymnasium, Nooruse 1, 93815 Kuressaare, Estonia
Maren Asumets	Kuressaare Gymnasium, Nooruse 1, 93815 Kuressaare, Estonia
Zsófia Fülöp	Cirkevná spojená škola MARIANUM, Ul. biskupa Királya 30, Komárno, Slovak Republic
Gábor Tóth	Cirkevná spojená škola MARIANUM, Ul. biskupa Királya 30, Komárno, Slovak Republic
Mária Erdélyi-Fodor	Béla I Secondary Grammar School, 7100 Szekszárd, Kadarka u. 25-27., Hungary
Judit Dr. Mikóné Csősz	Béla I Secondary Grammar School, 7100 Szekszárd, Kadarka u. 25-27., Hungary

9. Koolituse programm (1.-5. juuli 2019, Bratislava)

Saabumine – pühapäev, 30. juuni 2019

Projektipartnerite saabumine

1. koolituspäev – esmaspäev, 1. juuli 2019

Aeg Teema

Koolituspäeva läbiviija UP

8.45 Registreerimine

9.00 Avamine

Sissejuhatus (tervitus, korraldajate tutvustus, koolitajate ja osalejate tutvustus).
Projekti tutvustus.

Koolituse tutvustus (osalejate ülesanded koolitusnädalal, mentorlus, tagasiside, jne).

10.30 Kohvipaus

11.00 Euroopa õpioskuste koolitus – **kriitiline mõtlemine** (metodoloogia, teooria ja praktika). Küsimused ja vastused (*tutvustus ja lihtsad ülesanded rühmades, vt Lisa A*).

12.30 Lõuna (*organiseeritud, tasumine osalejate poolt*)

13.30 Euroopa õpioskuste koolitus **kriitiline mõtlemine** (metodoloogia, teooria ja praktika)
Küsimused ja vastused (*tutvustus ja keerukad ülesanded rühmades, vt Lisa B*).

Õpetajad valivad juhuslikult ühe ülesande (loosiga), millega töötavad pärastlõunal.

Kohvipaus (*rühmatöö käigus*)

15.00 Kaasõpetajate koolitamine ja mentorlus (*läbiviija UP*)

1. faas. Kuidas teavitada kolleege projektist (eesmärgid, tegevused, oodatavad tulemused, õpetajate ülesanded), kuidas kasutada projekti tööriistu koolis.

Arutelu ja individuaalne töö (vt ptk 11)

16.30 Töö kahes rühmas Individuaalne töö

Koolituse ettevalmistus (osalejad valmistavad ette koolitusmaterjalist valitud lõpliku komplekti **kriitilise mõtlemise** ülesannetest; vt tegevusressursside pank, Lisa G, ülesanded CT1-CT7).

17.30 Päeva kokkuvõte

Kaks rühma jagavad oma kogemusi ja tagasisidet.

18.00 1. koolituspäeva lõpp

18.45 Õhtusöök (*ühine õhtusöök – kohad reserveeritud, tasumine osalejate poolt*)

<http://www.dunajskypivovar.sk/>

<http://www.dunajskypivovar.sk/data/files/jedalny-a-napojovy-listok-dunajsky-pivovar-63230.pdf>

2. koolituspäev – teisipäev, 2. juuli 2019

Aeg Teema

Koolituspäeva läbiviijad SPU, OFI ja UP

9.00 Euroopa õpioskuste koolitus – **probleemide lahendamine**, läbiviija **SPU** (metodoloogia, teooria ja praktika). Küsimused ja vastused (*tutvustus ja lihtsad ülesanded rühmades, vt Lisa C*)

10.30 Kohvipaus

11.00 Euroopa õpioskuste koolitus – **probleemide lahendamine**, läbiviija **SPU** (metodoloogia, teooria ja praktika). Küsimused ja vastused (*tutvustus ja keerukad ülesanded rühmades, vt Lisa D*).

Õpetajad valivad juhuslikult ühe ülesande (loosiga), millega töötavad pärastlõunal.

12.30 Lõuna (*organiseeritud, tasumine osalejate poolt*)

13.30 Kaasõpetajate koolitamine ja mentorlus (läbiviija OFI)

2. faas. Kuidas kaasata kolleege ülesannete täitmisse.

Arutelu ja individuaalne töö (vt ptk 11)

15.00 Kohvipaus

15.30 Töö kahes rühmas

Individuaalne töö (läbiviija SPU)

Koolituse ettevalmistus (osalejad valmistavad ette koolitusmaterjalist valitud lõpliku komplekti **probleemide lahendamise** ülesannetest, vt tegevusressursside pank, Lisa G, ülesanded PS1-PS9).

16.30 Päeva kokkuvõte (*läbiviija SPU*)

Kaks rühma jagavad oma kogemusi ja tagasisidet.

16.45 2. koolituspäeva kokkuvõte

17.30 Väike ringkäik Bratislava vanalinnas (*broneeritud osalejate jaoks; omaosalus: 12 EUR/in; väljumine SPU juurest 16:45*)

<https://www.tour4u.sk/en/services/old-town-tour/>

Õhtusöök (*individuaalne*)

3. koolituspäev– kolmapäev, 3. juuli 2019

Aeg Teema

Koolituspäeva läbiviija OFI

09.00 Euroopa õpioskuste koolitus **oma õpitee kujundamine** (metodoloogia, teooria ja praktika)

Küsimused ja vastused (*tutvustus ja lihtsad ülesanded rühmades, vt Lisa E*)

10.30 Kohvipaus

11.00 Euroopa õpioskuste koolitus **oma õpitee kujundamine** (metodoloogia, teooria ja praktika)

Küsimused ja vastused (*tutvustus ja keerukad ülesanded rühmades, vt Lisa F*)

Õpetajad valivad juhuslikult ühe ülesande (loosiga), millega töötavad pärastlõunal.

12.30 Lõuna (*organiseeritud, tasumine osalejate poolt*)

13.30 Kaasõpetajate koolitamine ja mentorlus

3. faas. Kuidas toetada kolleege testimisprotsessis.

Arutelu ja individuaalne töö (vt ptk 11)

15.00 Kohvipaus

15.30 Töö kahes rühmas
Individuaalne töö

Koolituse ettevalmistus (osalejad valmistavad ette koolitusmaterjalist valitud lõpliku komplekti **oma õpitee kujundamise** ülesannetest, vt tegevusressursside panka, Lisa G, ülesanded MOLP1-MOLP7).

16.30 Päeva kokkuvõte

Kaks rühma jagavad oma kogemusi ja tagasisidet.
Küsimused ja vastused.

17.00 3. koolituspäeva lõpp

Õhtusöök (*individuaalne*)

4. koolituspäev – neljapäev, 4. juuli 2019

Aeg Teema

Läbiviija SPU

9.00 Esitlus 1 (kaks Marianumi õpetajat)

Ülesannete testimine.

Osaleja esitleb oma koolis läbiviidavaks koolituseks ette valmistatud materjali.

10.10 Tagasiside “koolitajatelt” ja “osalejatelt”

10.30 Kohvipaus

10.40 Esitlus 2 (kaks Kuressaare õpetajat)

Ülesannete testimine.

Osaleja esitleb oma koolis läbiviidavaks koolituseks ette valmistatud materjali.

11.50 Tagasiside “koolitajatelt” ja “osalejatelt”

12.10 Lõuna (*korraldatud, tasumine osalejate poolt*)

13.30 Esitlus 3 (kaks TEGA õpetajat)

Ülesannete testimine.

Osaleja esitleb oma koolis läbiviidavaks koolituseks ette valmistatud materjali.

14.40 Tagasiside “koolitajatelt” ja “osalejatelt”

15.00 Kohvipaus

15.15 Esitlus 4 (kaks I. Béla õpetajat)

Ülesannete testimine.

Osaleja esitleb oma koolis läbiviidavaks koolituseks ette valmistatud materjali.

16.25 Tagasiside “koolitajatelt” ja “osalejatelt”

16.45 4. koolituspäeva lõpp

17.00 – 19.00 Mitteametlik koosolek (SPU seminariruum)

5. koolituspäev – reede, 5. juuli 2019

Aeg Teema

Läbiviija UP

9.00 Nädala kokkuvõte

Koolituse hindamine
Tagasisidekoolitusmaterjali kohta
Korralduslikud küsimused
Küsimused ja vastused

11.15 Koolituse lõpetamine

Osalejate ärasõit

10. Euroopa õpioskuste koolitusmaterjal

Kriitiline mõtlemine Lihtne ülesanne (Lisa A)

Ülesande nimetus	Reklaamide analüüs (lihtne, kesktase)
Pädevus	Kriitiline mõtlemine
Lühitutvustus Tegevuse sisu täpsustus, kuni 400 sõna (koos tühikutega)	Tegevuse kirjeldus: Ülesandeks on leida teaduslikke tõendeid reklaamides esinevate vigade/valede/arutlusvigade kohta. Õpilased sõnastavad reklaamide kohta arvamusi: milleks tegelikult reklaamid on, kuidas see inimesi mõjutab, miks on reklaame vaja jne.
Eesmärgid (Peamine eesmärk: mida tuleb saavutada, milline on tegevuse üldine tulemus. <i>Otsesed eesmärgid</i> – mida tuleb saavutada tegevuse igas etapis. Eesmärgid sõnastada ainsuse 3. pöördes, nt <i>Õppija oskab tuvastada...; Õppija teab...; Õppija suudab...; Õppija eristab...</i>	Tegevuse eesmärk on kolmekihiline. Reklaame analüüsid on õppijad võimelised: <ol style="list-style-type: none"> 1. tegema vahet tegeliku ja reklaamitava maailma tõelistel ja võltsitud elementidel; 2. looma loetud/nähtud reklaami analüüsimiseks oma kriteeriumid 3. sõnastama oma arvamused reklaamide kohta.
Meetodid	Meetod: lugeda/vaadata reklaame ja pakkuda õpilastele aspekte analüüsimiseks ja arvamuse kujundamiseks .
Töövormid Kõik töövormid, mida ülesandes kasutatakse, nt <i>üleklassitöö, rühmatöö, ühistöö, individuaalne töö, töö eriklassis, väljaspool klassiruumi...</i>	Frontaalne töö (üleklassitöö), individuaalne ja rühmatöö (4 väikeses rühmas), ühistöö.
Kestus Kogu tegevuse täpne kestus (ei pea olema piiratud ainult 1 tunniga)	45 minutit
Ressursid/abivahendid Tegevuse läbiviimiseks kasutatavate ressursside ja abivahendite loend (pildid, graafikud, tabelid, töölehed jne).	Reklaamid (tekstid) või ajakirjad/ajalehed, sülearvuti ja projektor esitlusteks, mobiiltelefonid/iPad/arvutid
Tegevuse rakendamine õppeprotsessis	Kirjandus, keel, suhtlemine, majandusega seotud ained

Õppevaldkonnad, õppeained ja läbivad teemad, kus tegevuse rakendamine on võimalik.

Tegevuse didaktiline protsess

Tegevuse üksikasjalik didaktilis-metoodiline kirjeldus (nt sisu, protseduurid, õpetaja, ja õpilase toimingud, meetodika).
Õpetaja poolt õpilastele antavad juhised, küsimused ja ülesanded.

Õpetaja valib hiljutise reklaami, mida õppijatele näidata. Enne tundi koostab õpetaja mõned sissejuhatavad küsimused. Õpilased vaatavad ja/või loevad toote/teenuse reklaami. Pärast seda arutavad nad ühiselt vastates küsimustele. Seejärel jagatakse õpilased väikestesse rühmadesse ja lahendatakse õpetaja poolt antud ülesanne leida reklaam (loe või vaata), mida rühmas koos analüüsida. Seejärel valitakse enda hulgast esindaja, kes teeb oma rühma tööst kokkuvõtte klassile.

Tegevused etapid/osad
Tegevuse erinevad etapid (nt häälestamine, teadlikkus, refleksioon / motivatsioon, varasem kokkupuude, fikseerimine, diagnoosimine...) või osad (nt sissejuhatus, põhiosa, lõpposa).

Esimene etapp

Õpetaja tutvustab õpilastele reklaami (*Lisa 1*) (paluge neil seda vaadata või lugeda). Seejärel kirjutab õpetaja enne teist vaatamist/lugemist tahvlile järgmisi aspekte, mida uurida (*Lisa 2*). Teise vaatamise/lugemise järel palub õpetaja klassil anda suulist tagasisidet (8 minutit).

Teine etapp

Õpetaja jagab klassi 10 rühmaks, näide vigade tõenditest antakse igale rühmale (paaritöö on samuti ok; kui õpilasi on vähem, võib moodustada viis rühma koos kahe tõendusnäitega; võib ka mõned tõendid välja jätta). Õpetaja esitab näite vea tõenditest (*Lisa 3*) ja vaatluslehe (*Lisa 4*) ning palub õpilastel leida reklaam, mida vastavalt neile antud tõendusmaterjalile analüüsida (õpilased võivad leida muid aspekte vigade/valede avastamiseks). Rühma liikmed kirjutavad lühidalt välja oma põhjendused/seletused. (15-20 minutit).

Kolmas etapp

Iga rühm valib esindaja, kes selgitab või näitab nende reklaame ja teeb kokkuvõtte rühma järeldustest. Kui see on liiga pikk, saavad nad jätkata järgmises tunnis.
Pärast seda palub õpetaja anda kogu klassil tagasisidet, koguda sarnaseid ja erinevaid vigu/valesid, mõjutavaid/manipuleerivaid elemente. Lisaks palub ta õpilastel avaldada oma arvamust, kuidas uute veebipõhiste reklaamidega/hüpinkakendega hakkama saada. (10-15 minutit)

Järeldused, soovitus Tegevuse rakendamise soovituslikud tingimused või muud soovitusel ja tähelepanekud (vastavalt vajadusele).	Klass võib koguda oma kuulutusi ja kommentaare ning teha pilti, mis pannakse klassi või kooli veebisaidile, pöörates eakaaslaste tähelepanu sellele, kuidas reklaamidega hakkama saada. Samuti võib õpetaja paluda õpilastel kirjutada kodutööna lühike (maksimaalselt 1 lk) essee.
---	--

Hindamine	
Eneserefleksioon (Õpilane) Õpilased reflekteerivad tegevust lühidalt oma vaatenurgast, millist mõju see nende arvamuse kujunemisele avaldas.	Õpilased annavad igas etapis tagasisidet, mis hõlbustab õpetaja tegevust. Lühike essee annab võimaluse reklaame analüüsides õpitut individuaalselt väljendada. Õpetaja võib tunni lõpus küsida järgmist: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mida sa õppisid selle tegevuse jooksul?</i> • <i>Kas sinu arvamuse muutus tegevuse etappide jooksul? Kui JAH, siis kuidas?</i> • <i>Millist mõju avaldab see tegevus sulle, kuidas reklaame vaatad loed?</i>
Hindamine (Õpilane – õpetaja) Õpilased hindavad ülesande raames toimunud õppeprotsessi juhtimist õpetaja poolt.	Õpetajad saavad koostada hinnangulehe ja paluda õpilastel see täita (Lisa 5).
Hinnang tegevusele õpetaja vaatenurgast Tegevuse hindamine peaesmärgi täitmise osas.	Õpetaja peaks selle ülesande kohta vastama järgmistele küsimustele: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kas õpilased said aru tegevuse põhieesmärgist?</i> • <i>Kas selgitused ja juhised olid kõigile selged?</i> • <i>Mis läks lihtsalt? Mis tekitas raskusi? Miks?</i> • <i>Mida õpilased sellest tegevusest õppisid?</i> • <i>Kas nad said aru, et see oli nende kriitilise mõtlemise oskuse arendamine?</i>

Lisad	
Lisa Manused nummerdatakse (nt Lisa 1, Lisa 2), vajadusel lisatakse nimetud.	Lisa A1. Reklaam ühiseks analüüsiks Lisa A2. Vaatlusaspektid Lisa A3. Näide vigadest / reklaamivaledest Allikas: http://listverse.com/2013/01/22/10-advertising-lies-weve-all-been-fed/ Lisa A4. Vaatlusleht Lisa A5. Õpilase hinnang õppeprotsessile

Lisa A1. Reklaam ühiseks analüüsiks

<https://www.youtube.com/watch?v=YJ5q8Wrkbdw>

Lisa A2. Vaatlusaspektid

1. Numbrid
2. Värvid
3. Märksõnad
4. Mitteverbaalsed elemendid (kehakeel, riietus jne)
5. Liikumine (kiire-aeglane)
6. Vanus
7. Sugu

Lisa A3. Näide vigadest/reklaamivaledest

10 Advertising Lies We've All Been Fed
10 reklaamivale, millega meid kõiki toidetakse
MORRIS M., 22. jaanuar 2013

Allikas: <http://listverse.com/2013/01/22/10-advertising-lies-weve-all-been-fed/>

Intellektuaalsel tasandil teame, et reklaamid valetavad meile. Keegi ei arva tõsiselt, et Axe kasutamine muudab sind vastupandamatuks või hambapasta vahetamine teeb sinu naeratuse säravamaks. Siiski on teatud põhieeldused, mida oleme harjunud tegema nii, et peame neid iseenesestmõistetavaks, võimaldades suurtel reklaamijatel meid sisse mässida, kui me seda kõige vähem ootame. Ma räägin ülimalt lihtsatest oletustest nagu järgnevad näited.

LÕIKA 10 PILTIDEGA NÄIDET ERALDI VÄLJA, ET JAGADA NEED 10 RÜHMALE

1 MÄRKSONAD: Sõnad tähendavad midagi

Pikk ja kibe kogemus on enamikule meist õpetanud, et sellised sõnad nagu luksus tähendavad tavaliselt kõike muud. Näiteks võtke McLon Deluxe, McDonald'i läbikukkumine, mis tõi sõnale "deluxe" tähenduse "täis vett ja merevetikaid".

Kuidas on sõnadega, millel on selge määratlus, näiteks „kerge” või „madala rasvasisaldusega”? Eelmisel aastal viis tarbijarühm läbi uuringu, milles jõuti järeldusele, et tervisega seotud erinevus “kergete” ja tavaliste valikute vahel on peaaegu olematu. Ühes näites võrreldi uuringus "kerget" tavaliste küpsistega ja leiti erinevus vaid kaheksa kalorit, samas kui teises näites mõõdeti rasva "kergemas" Cheddari juustus ja jõuti järeldusele, et see on endiselt ohtlikult kõrge.

Häda on selles, et reklaamijad mängivad termini õigusliku tähenduse ja selle tavalise tähenduse vahel. Nii et kui "kergemal" Cheddari juustul võib olla nõutav kolmkümmend protsenti vähem rasva, on see siiski garanteeritud tulevane koronaarhaige. Veelgi hullemad on mitmetähenduslikud sõnad, mis sisuliselt saavad tasuta pääsme. Nii saame "premium" viina, mis maitseb nagu bensiin, ja "täiustatud" maitseid, mis maitsevad nagu valed.

2 NUMBRID

Enamik meist tunneb mõistet “cherry picking” (“kirsikorjamine” – eksitav, valikuline tõendite esitamine), sellepärast ei pööra me automaatselt tähelepanu ägedatele väidetele, näiteks „97% naistest eelistab Dove deodoranti”. Kuid arvuline võltsimine mõjutab terveid tööstusharusid. Kalaõli on hea näide: paar aastat tagasi teatas hulk ettevõtteid võidukalt, et

“tõestatud” katsete abil oli kalaõli aidanud koolilastel keskenduda. Neil oli andmeid, arve ja tõsiselt kõlavat statistikat, nad ei saanud ju valetada.

Siiski nad said ja valetasidki. Edasi tulid andmed naeruväärselt väikesest uuringust Omega-3, mitte aga kalaõli kohta. Vahepeal näitas tegelik kalaõli uuring, et pole mingit vahet. Kalaõli pillide müük aga kasvas. Selgub, et sellist kraami jätkub tervishoiutööstuses kogu aeg.

3 EKSPERDID: Teavad, millest nad räägivad

Enamik meist on piisavalt täiskasvanud tunnistamaks, et me ei tea kõike. Seetõttu otsime eksperte, et nad saaksid meid harida teemadel, mille kohta meil võivad teadmised puududa. See kõik on tore – välja arvatud juhul, kui “ekspertid” on nõmedad.

Eelmisel aastal oli ravimifirma Pfizer sunnitud välja maksma 60 miljonit dollarit, kui selgus, et töötajad annavad arstidele nende toodete soovitamiseks altkäemaksu. Kuigi see oli tohutu skandaal, kerkib sarnane teema kogu aeg üles. Ükskõik, kas arstid teevad ettevõtte pressiteateid, või inimesed, kes koostavad volitusi teile asjatute ravimite müümiseks, pole eksperdid sageli usaldusväärsemad kui keegi teine palgalolija.

Peame endalt küsima, kas on tõenäolisem, et rühm arste jõudis tõepoolest järeldusele, et Walmarti seapekk on meie kolesteroolile kasulik, või saatis keegi neile tsitaadi eest vastutasuks šampanjat?

4 SUURUS: See näeb tõesti välja selline

Kui olete minusugune, siis olete ilmselt kaotanud arvepidamise järje, mitu korda olete purjuspäi McDonaldsisse vaarunud, võrgutatuna soojast lõhnast ja isuäratavatest piltidest – ainult selleks, et süüa midagi, mis näeb välja nagu oleks see just tulnud kodutu jalatalla alt lahti. See on muutunud nii endeemiliseks, et üks kutt asutas isegi fotoblogi, et lihtsalt kuulutusi tegelikkusega võrrelda – ja tulemused on sama masendavad, kui eeldatakse.

Ehkki ettevõtte on juriidiliselt kohustatud kasutama oma reklaamipiltides tõelist toitu, pole seaduses öeldud, et nad ei võiks seda pintseldada. Liimipotid, mootoriõli, pruun kingaviks, kui see suudab selle nõmeda burgeri isuäratavaks muuta, on toidufotograafidel kasutusel. Nii et hetkel, kui me poodi siseneme, kannatame juba ebareaalsete ootuste all.

5 USALDUSVÄÄRSUS: See teeb tõesti seda, mida nad ütlevad

SARS-i ja muude hirmude tõttu oli käte desinfitseerimisvahendite turg õitsengul. Inimesed arvasid ilmselt, et see aitas – aga mis põhjustas selle väärarusaama?

Selleks on niisugused ettevõtted nagu Lysol ja Kleenex. Umbes sel ajal tegid nad kõik endast oleneva, et sisendada, et nende tooted päästavad meid nakkuse eest – ja paljud inimesed võtsid selle omaks, hoolimata tõendite puudumisest. Näete selle kohta näiteid kogu aeg, üks neist on terve homöopaatia tööstus, mis põhineb kontrollimata väidete kogumil. Ometi

ostame neid taimseid ravimeid ka siis, kui seisame silmitsi empiiriliste tõenditega nende ebaefektiivsuse kohta.

6 KVALITEET on eesmärk

See kõlab nagu käkitegu, et kui üks toode täidab oma funktsiooni (näiteks “on maitsev” või “hästi lõhnav”) paremini kui teine, siis on selle kvaliteet kõigi standardite järgi parem.

Kuid see pole päris tõsi. Reklaamivalede abil saab meie "kvaliteedi" kontseptsiooni üsna lihtsalt manipuleerida. Võtke nt Itaalia lager *Peroni*. Suurbritannias on see kallid esmaklassiline jook, Itaalias aga odav, lahja lake joodikute jaoks.

Selgub, et inimaju on valmis uskuma kiidulaulu. Laialdaselt kajastatud uuringus näitasid teadlased, et inimesed usuvad, et vein on kvaliteetne lihtsalt sellepärast, et neile öeldakse, et sellel on hinnasilt 90 dollarit. Erinevad brändid kasutavad seda ära: pakend, hinnakujundus ja sõnastus on loodud selleks, et panna teid seostama toodet ja kvaliteeti, isegi kui see on konkurentidest tõenäoliselt halvem.

7 BRÄND: Kaubamärgiga tooted on paremad

Isegi inimesed, kes on piisavalt kursis mõistmaks, et hind ei tähenda kvaliteeti, on ikkagi brändile truud. Kui tagasihoidlike võimalustega mees läheb kohvi ostma ja teda ootab ees valik, kas kallis Starbucks, keskklassi Folgers ja Maxwell House või Walmart'i oma kaubamärgiga unustatud välimusega kott, valib mees kõige tõenäolisemalt kõike muud kui Walmarti. Kuid siin on üllatus: pimekatses sai Walmarti kohv Folgersist ja Maxwell House'ist kõrgema tulemuse ning võrdse Starbucks'iga. See ei olnud ühekordne tulemus, sarnased testid on tõestanud, et inimesed ei suuda sageli odavaid ja kalleid tooteid eristada.

See kõik võtab imeliku pöörde, kui loete Pepsi vs Coke väljakutsest. Pimedad degusteerijad nimetasid Pepsit korduvalt paremaks joogiks, kuni neile öeldi, et see on Pepsi, mispeale nad kiiresti ümber mõtlesid. Tulemus pakkus huvi ja teadlased viisid läbi aju skaneerimise, nad leidsid, et degusteerijad rääkisid tõtt lähtudes oma naudingutasemest. Pepsi hakkas tõesti halvemini maitsema, kui inimesed teadsid, mis see on.

8 VALIK: Kas see on sinu oma?

Kuidas tunneksid end Pepsi joojad, kui neile öeldaks, et nad on suurema tõenäosusega harimatud, loevad kohutavaid tabloide, vaatavad labast telerit, ei lahu kunagi riigist ja lahkuvad kodust harva?

Kõik need avaldused pärinevad tugevalt kallutatud uuringust, millel pole teaduslikku väärtust. Kuid mõned inimesed on seda lugenud ja mõelnud, et "kõlab umbes õigesti". Reklaamijad kasutavad ära sama ajuvääratust, mis paneb uskuma, et George Bushil oli spargli IQ, ja panevad samamoodi meid soovima osta nende brändi.

Nad nimetavad seda "identiteediturunduseks": tarbekaupade muutmine elustiili valikuteks. Me ei joo ainult Coke'i; oleme Coke'i-joojad ja meie joogivalik on meie enda eluhoiak.

9 ARVUKAD VALIKUD: Valik on hea asi

Reklaami keskne põhimõte on see, et valik on hea. See pole mitte ainult terve mõistus, vaid seda toetavad ka mitmed uuringud. Kõrvaldage valikuvõimalused ja teile jääb sünge maailm, mis on täis meeleheitel inimesi, mistõttu on konsumerism (tarbimisõigus) nagu taeva õnnistus.

Kuid selgub, et ka meie tarbijaparadiis ei tee meile just palju teeneid. Tundub, et meie aju on vaimselt võrdväärne nõmedatega, kelle taha kassades alati kinni jääme. Seistes silmitsi rohkete valikute ees muretseme, et oleme valesti otsustanud, ja veedame oma aega igaveses ärevuses.

Ühes uuringus, mis pakkus osalejatele võimalust valida kaks šokolaadi kas kuue või kolmekümne maiusega karbist, leiti, et väiksema karbiga silmitsi seisvad inimesed olid üldiselt rahul, samas kui suuremast karbist valijad ilmutasid suuremat pettumust ja vähemat rahulolu. Taolised kiirkohtingute ja pensioniplaanide uuringud andsid sarnaseid tulemusi. Tundub, et meie aju hullub, kui meile antakse liiga palju valikuvõimalusi, jättes meid rahulolematuks ja õnnetuks.

10 HÜVITIS ÖNNEKS: Kulutused teevad sind õnnelikuks

On palju tõendeid selle kohta, et tarbimiskultuur on seotud halva vaimse tervisega, eriti laste puhul. *The Children's Society* poolt tehtud uuring süüdistas reklaame peamiselt laste ebareaalsetes ootustes ja sageli ka negatiivses minapildis UNICEFi jaoks korraldatud eraldi uuringus osutati tarbimistsüklile kui Briti laste võrdleva viletsuse põhjustajale.

Ka meie, täiskasvanud, pole täiesti immuunsed: need, kes panustavad rikkusele ja materiaalsele kasule, muutuvad vara puudumisega silmitsi seistes tõenäoliselt murelikuks ja masendunumaks, samas jõuti selles uuringus järeldusele, et piisab lihtsalt "tarbija mõtteviisis" olemisest, et enamik meist jobudeks muuta. Kuid turundajad jätkavad müüti "õnnelikust ostjast", sest kui see peaks kokku kukkuma, kukuks tarbimiskultuur tervikuna kokku.

Lisa A4. Vaatlusleht

Täheldatud vea/vale nimetus, mis sulle ülesandena anti	Täheldatud vea/vale nimetus	Täheldatud vea/vale nimetus	Täheldatud vea/vale nimetus
Tõendid:	Tõendid:	Tõendid:	Tõendid:

Lisa A5. Õpilase hinnang õppeprotsessile

Palun tõmba rong ümber sõna, mis kirjeldab kõige paremini sinu arvamust selle ülesande ja protsessi kohta.

1. Ma mõistsin ülesande eesmärgi: JAH – EI – VÕIB-OLLA
2. Ülesande jooksul andis õpetaja selgeid juhiseid ja infot: JAH – EI – VÕIB-OLLA
3. Mul oli võimalus soovi korral oma arvamust väljendada: JAH – EI – VÕIB-OLLA
4. Ma suutsin leida rühmas oma rolli ja ülesande: JAH – EI – VÕIB-OLLA

Kriitiline mõtlemine

Keerukas ülesanne (Lisa B)

Ülesande nimetus	E-U-R meetod (Mida teha jäätmetega?) (Keerukas, kesktase)
Pädevus	Kriitiline mõtlemine
Lühitutvustus Tegevuse sisu täpsustus, kuni 400 sõna (koos tühikutega)	Tegevuse kirjeldus: Ülesandeks on leida konkreetsete ettepanekute põhjal looduse kaitsmise võimalusi. Ülesande käigus teadvustavad õpilased looduses tekkivate jäätmete põhjustatud ohte, mis toovad kaasa keskkonnareostuse. Erineva teabe põhjal, mis käsitleb keskkonnareostuse mõju inimeste ja loomade tervisele, saavad õpilased teada looduse kaitsmise vajadusest. Nad otsivad erinevaid vorme ja viise, kuidas on võimalik keskkonda kaitsta.
Eesmärgid (<i>Peamine eesmärk</i> : mida tuleb saavutada, milline on tegevuse üldine tulemus. <i>Otsesed eesmärgid</i> – mida tuleb saavutada tegevuse igas etapis. Eesmärgid sõnastada ainsuse 3. pöördes, nt <i>Õppija oskab tuvastada...; Õppija teab...; Õppija suudab...; Õppija eristab...</i>	Ülesande eesmärk on õpetada õpilasi mõtlema, selle teema kohta teavet koguma, uurima, arutama ja argumente esitama. <ul style="list-style-type: none"> • Esimese etapi (esilekutsumine) eesmärk on õpilasi motiveerida, aktiveerida ja nende senise kogemuse põhjal teavet koguda. • Teise etapi (teadlikkus) eesmärk on, et õpilased omandaksid ja töötleksid antud teema kohta uut teavet. • Kolmanda etapi (refleksioon) eesmärk on teadvustada ja reflekteerida õpitut, sorteerida informatsiooni ning süstematiseerida ja tugevdada uut teadmist. • Neljanda etapi eesmärk on tutvustada oma töö tulemusi, arutleda antud teema üle, vaielda ja otsida optimaalset lahendust.
Meetodid	Ajurünnak, rollimängud, arutelu/debatt.
Töövormid Kõik töövormid, mida ülesandes kasutatakse, nt <i>üleklassitöö, rühmatöö, ühistöö, individuaalne töö, töö eriklassis, väljaspool klassiruumi...</i>	Rühmatöö, (neljas rühmas), frontaalne ja ühistöö.
Kestus Kogu tegevuse täpne kestus (ei pea olema piiratud ainult 1 tunniga)	2x45 minutit: 1. tund (45 minutit) jagatud järgmiselt: <ul style="list-style-type: none"> • Esimene etapp (esilekutsumine) võtab aega umbes 25 minutit • Teine etapp (teadlikkus) võtab aega umbes 15 minutit • 5 minutit tagasiside ja kodutöö 2. tund (45 minutit) jagatud järgmiselt: <ul style="list-style-type: none"> • Kolmas etapp (refleksioon) võtab 35 minutit • Tagasiside ja kokkuvõte 10 minutit

Ressursid/abivahendid Tegevuse läbiviimiseks kasutatavate ressursside ja abivahendite loend (pildid, graafikud, tabelid, töölehed jne).	Rollikaardid, töölehed, artiklid, Internet (lubatud kasutada mobiiltelefone, sülearvuteid või iPad'e)
Tegevuse rakendamine õppeprotsessis Õppevaldkonnad, õppeained ja läbivad teemad, kus tegevuse rakendamine on võimalik.	Läbiv teema – keskkonnaharidus, mis hõlmab osa bioloogiast, või eetikaharidusest, võõrkeelest, kuid rakendatav ka teistes ainetes (nt kirjandus, matemaatika teooriad).

Tegevuse didaktiline protsess	
Tegevuse üksikasjalik didaktilis-metoodiline kirjeldus (nt sisu, protseduurid, õpetaja, ja õpilase toimingud, metoodika). Õpetaja poolt õpilastele antavad juhised, küsimused ja ülesanded.	Ülesanne tundub keeruline, kuid kahe tunniga samm-sammult läbi viies on see lihtne igas vanuses, soovitame siiski kasutada peamiselt vanuses 12–18. Etappe ja meetodeid on kirjeldatud järgmises osas. Tegemist on “lärmaka” tunniga, kus õpilased vahetavad ja arutavad oma ideid, rakendavad verbaalset ja mitteverbaalset suhtlemist, kasutades erinevaid oskusi (joonistamine, kirjutamine, lugemine ja rääkimine). Õpetajad peaksid julgustama õpilasi väljendama erinevaid arvamusi ja austama teiste arvamusi. Õpetajad peaksid tegutsema erinevates rollides: juhendajad, moderaatorid, abistajad ja hindajad erinevates etappides.
Tegevused etapid/osad Tegevuse erinevad etapid (nt <i>häälestamine, teadlikkus, refleksioon / motivatsioon, varasem kokkupuude, fikseerimine, diagnoosimine...</i>) või osad (nt <i>sissejuhatus, põhiosa, lõpposa</i>).	Esimene tund <i>Esimene etapp (esilekutsumine)</i> 1. Õpetaja tutvustab õpilastele küsimuste abil teemat. Eesmärk on saada informatsiooni, mida õpilased juba teavad. Raamküsimused (<i>Lisa 1</i>): <ul style="list-style-type: none"> • Missuguseid jäätmeid teie majapidamises tekib ja mida te nendega teete? • Kas sa tead, mis juhtub jäätmetega, mis on prügikasti visatud? • Mis sa arvad, milline näeb välja merepõhi, mida merest võib leida? • Milliseid ohte esineb meres või looduses suurte jäätmekoguste tõttu? 2. Õpetaja jagab õpilased nelja rühma (4-5 õpilast rühmas), iga rühm saab suure paberi/plakati ja küsimused. 3. Õpilaste ülesandeks on vahetada oma kogemusi ja kirjutada plakatile kõik, mida nad antud teema kohta juba teavad

(küsimus, mille nad said). Õpilased arutavad rühmas ja üks õpilane kirjutab info küsimuse kohta plakati peale.

4. Rühmad vahetavad plakateid, loevad, mida eelmine rühm kirjutas ja lisavad oma teabe (nende teadmised). Nii jagatakse plakateid (igasse rühma). Iga rühm lisab teise rühma plakatile oma teabe.

5 Lõpuks saab iga rühm tagasi oma algsed plakatid. Õpilased näevad teavet/märkmeid, mille kirjutasid nende klassikaaslased teistest rühmadest. Õpilased arutavad plakatil olevat uut infot.

6. Kokkuvõtteks riputatakse plakatid klassiruumi seintele üles. Plakatile lisanduvad uued teadmised pärast teadlikkuse faasi või selle lõpuks.

7. Õpetaja kirjutab tahvlile tsükli:

plast/plastkatted → jäätmed looduses → organismis (loomad) → (kirjutavad õpilased) → jäätmed

Õpetaja palub õpilastel täiendada puuduvat elementi, mis tsüklis puudub. (Puuduv element on jäätmeid tekitav inimene.)

8. Õpetaja esitab küsimuse:

Kujutage ette, et plastkattel on kiip ja võite jälgida selle edasist saatust. Proovige kirjeldada teekonda.

Õpilased avaldavad oma arvamust kogu klassi arutelus (plenaar).

Õpetaja rõhutab jäätmete mõju loodusele (loomad, ...). Koos tehakse kokkuvõtte erinevatest riskidest, mis tekitavad laeva pardal jäätmeid. Õpetaja tuletab samuti õpilastele meelde, et loodust on vaja aidata ja kaitsta.

Teine etapp (teadlikkus)

9. Õpetaja jagab õpilased nelja rühma (1. rühm: klient, 2. rühm: tööstur/teadlane, 3. rühm: jurist, 4. rühm: kaupade müüja). Õpilased valivad kaardi (*Lisa 2*). Iga õpilane tõmbab ühe kaardi ja leiab oma rühma. Õpetaja rõhutab, et iga rühm töötab vastavalt oma positsioonile, mis nende rühmale määrati: neist saavad nüüd töösturid, juristid, kliendid ja müüjad. Õpetaja selgitab õpilastele, et nende ülesanne on koguda rühmas mitmesugust teavet jäätmete, jäätmete sortimise ja nende rolli seisukohast rakendatavate meetmete kohta. Õpilased otsivad Internetist teabartikleid või valmistab õpetaja neile ette tekste, mida nad töötlevad. Näiteks uurivad juristid Euroopa Liidu jäätmeseadust ja kaheksat direktiivi, mille kohaselt jõustusid uued muudatused 1. jaanuaril 2018. Või tööstur/teadlane: jäätmed kui väärtuslik allikas. Või kliendid: kas teate, mis juhtub jäätmetega pärast seda, kui viskate need prügikasti?

	<p>Õpetaja tuletab õpilastele meelde, et nad vajavad teavet oma positsioonilt kolme ettepaneku ettevalmistamiseks, mis aitaks keskkonda parandada.</p> <p>Teine tund</p> <p><i>Kolmas etapp (refleksioon)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Õpilased jagavad ülesanded rühmas, kes mida uurib. Pärast tekstide töötlemist vahetavad õpilased rühmas teavet, mida nad peavad oluliseks. 2. Õpilased töötlevad rühmades ühiselt teavet ja valmistavad ette ettepanekud võimalike meetmete/lahenduste jaoks. Iga rühm kujundab oma seisukoha: kuidas saaksid klient, tootja, jurist ja müügimees olukorda lahendada. 3. Moodustatakse ekspertgrupp, kuhu kuulub igast rühmast üks liige, ning žürii, kuhu kuulub samuti igast rühmast üks liige, žüriisse kuulub ka õpetaja. Õpilased määravad ühe või kaks moderaatori, kes juhivad arutelu, annavad sõna ekspert- ja žüriigruppidele, mõõdavad aega (maksimaalselt 6 minutit grupile / 1,5 minutit igale liikmele) ja küsivad seejärel žürii arvamust (maksimaalselt 5 minutit). 4. Iga rühm määrab oma esindaja/eksperdi ja žürii liikme. Rühmade eksperdid esitlevad „televisioonis“ ettepanekuid, kuidas loodust kaitsta, ning kaitsevad oma meeskonna arvamust ja positsiooni, nt programmi aruteluforumis või ümarlauas. Teised õpilased on vaatljad ja võivad reageerida, hinnata üksikuid ettepanekuid (<i>Lisa 3</i>), esitada oma argumente või vastuargumente. 5. Žürii hindab (<i>Lisa 3</i>) iga ettepanekut ja valib lõpuks parimad lahendused. Žürii peab ka põhjendama, miks nad vastava ettepaneku valisid ja millist paranemist nad selle rakendamisest ootavad. 6. Lõpuks võtab õpetaja koos õpilastega tulemused uuesti kokku ja küsib, mida õpilased arvavad, milliseid meetmeid võiksid nad ise kohe rakendada hakata. Õpilased avaldavad oma arvamust kogu klassi arutelus (plenaar).
<p>Järeldused, soovitused Tegevuse rakendamise soovituslikud tingimused või muud soovitused ja tähelepanekud (vastavalt vajadusele).</p>	<p>Rühmatöö kokkuvõtteks uuendatakse klassiruumi riputatud plakateid uue infoga, mida vastavate tegevuste käigus õpiti.</p>

Hindamine	
<p>Eneserefleksioon (Õpilane) Õpilased reflekteerivad tegevust lühidalt oma vaatenurgast, millist mõju see nende arvamuse kujunemisele avaldas.</p>	<p>Õpilased saavad kajastada tegevust tervikuna või pärast iga etappi, vastates järgmistele küsimustele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mida tean jäätmete ja jäätmekäitluse kohta? • Mida teen mina ja mida teeb minu ümbruskond keskkonna heaks? • Kuidas minu rühmakaaslased probleemi näevad? Mis on minu ja nende vaadete vahel sarnast ja erinevat? • Kuidas ma töotan rühmas? Mis on minu roll rühmatöös? • Kuidas mõjutab mind teiste arvamus? • Kuidas ma käitun oma erinevates rollides (nt juristina)? • Kas ma asja näen teiste huvigruppide vaatenurgast? • Jne
<p>Hindamine (Õpilane – õpetaja) Õpilased hindavad ülesande raames toimunud õppeprotsessi juhtimist õpetaja poolt.</p>	<p>Õpetajad peaksid eelnevalt otsustama, kas töötada välja hindamiskriteeriumid rühmatöö hindamiseks erinevates etappides või tegevuste tulemuste hindamiseks (plakat pluss rollimängud). Samuti on oluline otsustada, kas rühmatöö kõrvalt hinnatakse individuaalset tööd. Ettepanek on teha mõlemat. 360-kraadine hindamine oleks parim lahendus, kus õpilased hindavad ennast üksikult ja ka oma rühmi, samal ajal kui rühmad hindavad üksteist ja õpetajad kõiki rühmi, pluss õpilasi üksikult. Arvestades, et hinnangu andmine ei tohiks olla hinne, pigem positiivne ja konstruktiivne tagasiside.</p>
<p>Hinnang tegevusele õpetaja vaatenurgast Tegevuse hindamine peaeesmärgi täitmise osas.</p>	<p>Õpetaja võiks läbi mõelda, kuidas erinevad vaatenurgad üksteist mõjutavad ja õpilaste mõtteviisi arendavad. Ka õpetajad saavad näidata kriitilise mõtlemise eeliseid, mis ei ole mitte kritiseerimine, vaid faktide kogumine ja üksteise kuulamine üksteise arvamus muutmiseks. Sellega võib tuua, et ühte teemat võib näha erinevate nurkade alt.</p>

Lisad	
<p>Lisa Manused nummerdatakse (nt <i>Lisa 1</i>, <i>Lisa 2</i>), vajadusel lisatakse nimetud.</p>	<p>Lisa B1. Plakatid küsimustega</p> <p>Lisa B2. Rollikaardid; piltide allikas www.pixabay.com</p> <p>Lisa B3. Vaatlejate ja žürii hindamisleht; lisaks allikaid ja ideid: https://www.dailyteachingtools.com/cooperative-learning-evaluate.html</p>

Lisa B1. Plakatid küsimustega

Missuguseid jäätmeid teie majapidamises tekib ja mida te nendega teete?	Kas sa tead, mis juhtub jäätmetega, mis on prügikasti visatud?	Mis sa arvad, milline näeb välja merepõhi, mida merest võib leida?	Milliseid ohte esineb meres või looduses suurte jäätmekoguste tõttu?

Lisa B2. Rollikaardid

JURIST

KLIENT

TÖÖSTUR

MÜÜJA

Lisa B3. Vaatlejate ja žürii hindamisleht

Ekspertid	Tagasiside või ettepanek*
Jurist	
Tööstur	
Klient	
Müüja	

* Vaatlejad saavad anda punkte vahemikus 1-5, aga nad peavad lisama sõnalise põhjenduse. Kindlusta arusaamine, et vaatlejad hindaksid eksperdi rolli, mitte õpilase isiksust. Enne ülesannet valmista õpilased ette, mida ja kuidas ennastkehtestavalt hinnata. Julgusta õpilasi andma õiglast ja konstruktiivset tagasisidet.

- 1 – see oli väga NÕRK eksperdi ettepanek**
- 2 – see oli RAHULDAV eksperdi ettepanek**
- 3 – see oli OK eksperdi ettepanek**
- 4 – see oli HEA eksperdi ettepanek**
- 5 – see oli väga VEENEV eksperdi ettepanek**

Probleemide lahendamine

Lihtne ülesanne (Lisa C)

Ülesande nimetus	Taskuraha
Pädevus	Probleemide lahendamine (lihtne)
Lühitutvustus	Ülesanne on suunatud finantskirjaoskusega seotud probleemide lahendamisele. See pakub lihtsa praktilise näite põhjal gümnaasiumiõpilastele kulutuste mõistliku planeerimise lahendust.
Eesmärgid	<i>Peamine eesmärk:</i> Õpilane arendab oma finantskirjaoskust. <i>Otsesed eesmärgid:</i> Õpilane mõistab eelarve planeerimise tähtsust. Õpilane mõistab vajadust vastutada oma kulutuste eest. Õpilane suudab oma kulutuste vajadust ümber hinnata. Õpilane mõistab raha säästmise vajadust. Õpilane oskab oma arvamust väljendada ja seda põhjendada. Õpilane suudab kuulata teiste arvamust ning aktsepteerida seda.
Meetodid	Roheline / punane tuli
Töövormid	Individuaalne töö Paaristöö Rühmatöö
Kestus	90 minutit
Ressursid/abivahendid	Magnettahvel Tabel: Eelarve – taskuraha (Lisa C1) värvilised paberid (punased ja rohelised) Kaardid: Hindamine (õpilane – õpetaja) (Lisa C2) Eneserefleksiooni tööleht (Lisa C3) Vajadusel ja võimalusel klassis: internetiühendus, arvuti, interaktiivne tahvel.
Tegevuse rakendamine õppeprotsessis	Läbiv teema: sotsiaal- ja finantsharidus loodusteaduste ja majandusainete osana.

Tegevuse didaktiline protsess	
Tegevused etapid/osad	<i>Esimene etapp: iseenda tundmine ja areng</i> 1. Õpetaja jagab õpilastele tabeli (Lisa C1), teeb sissejuhatuse teemasse ja esitab küsimuse: <i>Kui sul on üheks kuuks 50€ taskuraha, kuidas sa seda kulutaksid?</i> Laekumised peavad katma kulutused. Õpilased teevad kalkulatsiooni. Nende sissetulekuks on 50 eurot taskuraha. Õpilased panevad kirja kulutused, nii et need ei ületaks sissetulekuid. Kui õpilased ei tea hindu, võivad nad otsida veebist.

2. Õpetaja jagab õpilased paaridesse ja annab neile ülesande: Vahetage oma tabelid ja lugege, mida paariline teeks oma taskurahaga.

Õpilased peaksid kaaluma, kas iga loetletud kulutus on vajalik. Seejärel kulutused grupeeritakse: vajalikud (N = *necessary*) – vähem vajalikud (U = *unnecessary*). Seejärel toimub arutelu. Raamküsimused: *Mis sa arvad, kas kõik kirjapandud kulutused on sinu paarilisele vajalikud?* Märgista iga kulutus kui vajalik (N) ja vähem vajalik (U). Suhtle paarilisega. Paariline võib oma arvamust kaitsta, miks ta antud kulutusi vajalikuks peab, või ta võib lasta ennast veenda, et need kulutused ei ole talle nii vajalikud.

3. Õpetaja jagab õpilastele rohelised ja punased kaardid. Õpilaste ülesanne on kirjutada rohelisele kaardile vajalikud kulutused (üks väide igale kaardile) ja punasele kaardile kulutused, mida nad vajalikuks ei pea.

4. Kõik rohelised kaardid pannakse magnettahtlile. Kaardid grupeeritakse vastavalt kulutuste tüübile (nt kõik hobidega seotud kulutused ühes grupis), seega sama sisuga kaardid tuleb panna ühte gruppi. Nii saavad nad öelda, mida nad peavad oma prioriteediks, mis on nende jaoks oluline, mida neile meeldib osta ja mis on nende jaoks vähem oluline. Selle ülesande osa võib teha ka interaktiivsel tahtlil, kuhu õpilased saavad otse kirjutada ja tahtlil ka oma kulutused gruppidesse sorteerida.

5. Kokkuvõtteks hindavad õpilased ja õpetaja koos, milliseid kulutusi nad peavad vajalikuks ja milliseid vähem vajalikuks, samal ajal hinnatakse, kuidas arutelu aitas oma arvamuse muutmisele kaasa, et eristada tähtsamat vähem tähtsamast.

Teine etapp: eelarve säästmine ja planeerimine.

6. Õpetaja tõstatab probleemi, et taskuraha tuleb kärpida, ja palub õpilastel mõelda, mida nad loetelust välja jätaksid. Raamküsimus: *Vanemad kärbivad sinu igakuist taskuraha 20€ võrra. Mõttele uuesti läbi, mida sa jätaksid sellest nimekirjast välja.* Töötage iseseivalt kasutades oma varasemat tabelit (kalkulatsiooni).

7. Õpilased kaaluvad, vaatavad oma loendi üle ja kohandavad vastavalt ülesandele.

	<p>8. Õpetaja palub võtta magnettahtvilt need kulutused, mida nad taskuraha vähendamise tõttu välja jätsid, ning tõsta need tahtvilil eraldi külje peale.</p> <p>9. Ülesande kokkuvõtteks hindavad õpilased ja õpetaja koos, millised kulutused välja jäeti ja miks.</p> <p>Aeg: 70 minutit</p>
Järeldused, soovitus	Kokkuvõtteks hindavad õpilased ja õpetaja koos vastavaid tegevusi (vt tegevusi ja küsimusi hindamistabelis).

Hindamine	
Hindamine (Õpilane – õpetaja)	<p>Kokkuvõtteks hindavad õpilased ja õpetaja koos vastavaid tegevusi. Õpetaja valmistab ette küsimustega kaardid (Lisa C2):</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Kuidas aitas paarilisega vestlus kaasa tähtsamate ja vähemtähtsamate kulutuste hindamisele?</i> <i>Mis veenis sind kulutuste tähtsuse määramisel?</i> <i>Mille põhjal sa otsustasid, mida nimekirjast välja jätta?</i> <p>Ettevalmistatavate kaartide arv sõltub õpilaste arvust, iga õpilane saab ühe kaardid (nt kui klassis on 18 õpilast, valmistab õpetaja ette kuus kaarti küsimusega nr 1, kuus kaarti küsimusega nr 2 ja kuus kaarti küsimusega nr 3). Õpetaja segab kaardid ja iga õpilane võtab ühe kaardi. Õpilased jaotatakse küsimuste järgi kolme rühma: (rühmas 1 on õpilased küsimusega nr 1, rühmas 2 küsimus nr 2 ja rühmas 3 küsimus nr 3).</p> <p>Õpilased arutavad küsimust rühmas ja avaldavad oma arvamust.</p> <p>Pärast lühikest arutelu tutvustab rühma eestkõneleja rühmaarutelu tulemust.</p> <p>Aeg: 15 minutit</p>
Eneserefleksioon (Õpilane)	<p>Õpetaja annab igale õpilasele lühikese eneserefleksiooni töölehe järgmiste väidetega (Lisa C3):</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Ma mõistsin oma eelarve planeerimise tähtsust.</i> <i>jah – ei</i> <i>Ma mõistsin oma kulutuste eest vastutuse võtmise tähtsust.</i> <i>jah – ei</i> <i>Ma suudan ümber hinnata oma kulutuste vajadust.</i> <i>jah – ei</i> <i>Ma mõistsin raha säästmise vajadust.</i> <i>jah – ei</i> <p>Iga õpilane hindab oma suhtumist ja märgib sobiva vastuse.</p> <p>Aeg: 5 minutit</p>

Hinnang õpetaja vaatenurgast	tegevusele	Raamküsimused: <i>Kas õpilased leppisid kulutuste tähtsuse jaotamisega omavahel kokku ka ilma õpetaja abita?</i> <i>Kas õpilased suudavad kuulata ja aktsepteerida teiste arvamust?</i> <i>Kas nende argumendid olid põhjendatud?</i>
---	-------------------	--

Lisad	
Lisa	Lisa C1. Eelarve – taskuraha Lisa C2. Kaardid: Hindamine (õpilane – õpetaja) Lisa C3. Eneserefleksiooni tööleht

Lisa C1. Eelarve – taskuraha

Sissetulek	Vajalikud kulud (N) vähem vajalikud kulud (U)	Kulutused – kirjeldus	Kulud – kogus/hind	Kulud – kogus/hind	
taskuraha 50 €					
				50 €	-
	kärbitud 30 €				30 €

Lisa C2. Kaardid: Hindamine (õpilane – õpetaja)

1. Kuidas aitas paarilisega vestlus kaasa tähtsamate ja vähemtähtsamate kulutuste hindamisele?

1. Kuidas aitas paarilisega vestlus kaasa tähtsamate ja vähemtähtsamate kulutuste hindamisele?

2. Mis veenis sind kulutuste tähtsuse määramisel?

2. Mis veenis sind kulutuste tähtsuse määramisel?

3. Mille põhjal sa otsustasid, mida nimekirjast välja jätta?

3. Mille põhjal sa otsustasid, mida nimekirjast välja jätta?

Lisa C3. Eneserefleksiooni tööleht

Nr	Eneserefleksiooni väited	jaatav vastus	eitav vastus
1.	<i>Ma mõistsin oma eelarve planeerimise tähtsust</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
2.	<i>Ma mõistsin oma kulutuste eest vastutuse võtmise tähtsust.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
3.	<i>Ma suudan ümber hinnata oma kulutuste vajadust.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
4.	<i>Ma mõistsin raha säästmise vajadust.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>

Probleemide lahendamine Keerukas ülesanne (Lisa D)

Ülesande nimetus	Minu poliitiline süsteem
Pädevus	Probleemide lahendamine (keerukas)
Lühitutvustus	Antud ülesande eesmärk on maailma poliitiliste süsteemide võrdlemine – parlamentaarsed ja presidentaalsed valitsemisvormid. Õpilastele antakse ka võimalus oma poliitilist süsteemi välja pakkuda.
Eesmärgid	<p><i>Peamine eesmärk:</i> Õpilane oskab poliitilist süsteemi analüüsida (parlamentaarne ja presidentaalne valitsemisvorm) ja kriitiliselt hinnata.</p> <p><i>Otsesed eesmärgid:</i> Õpilane oskab töödelda teavet ning tuua välja iga poliitilise süsteemi eelised ja puudused. Õpilane oskab välja pakkuda oma "ideaalse" poliitilise süsteemi. Õpilane suudab esitatud teavet kriitiliselt hinnata ja argumenteerida.</p>
Meetodid	Võrdlusmudelid
Töövormid	Individuaalne töö Rühmatöö Klassi ühine diskussioon
Kestus	135 minutit
Ressursid/abivahendid	Internetiühendus – arvuti, mobiiltelefon, tahvel Pabertahvel Paberilehed Plakat (Lisa D1) Nelja värvi markerid Nelja värvi kaardid Käärid Eneserefleksiooni tööleht (Lisa D2)
Tegevuse rakendamine õppeprotsessis	Humanitaarained

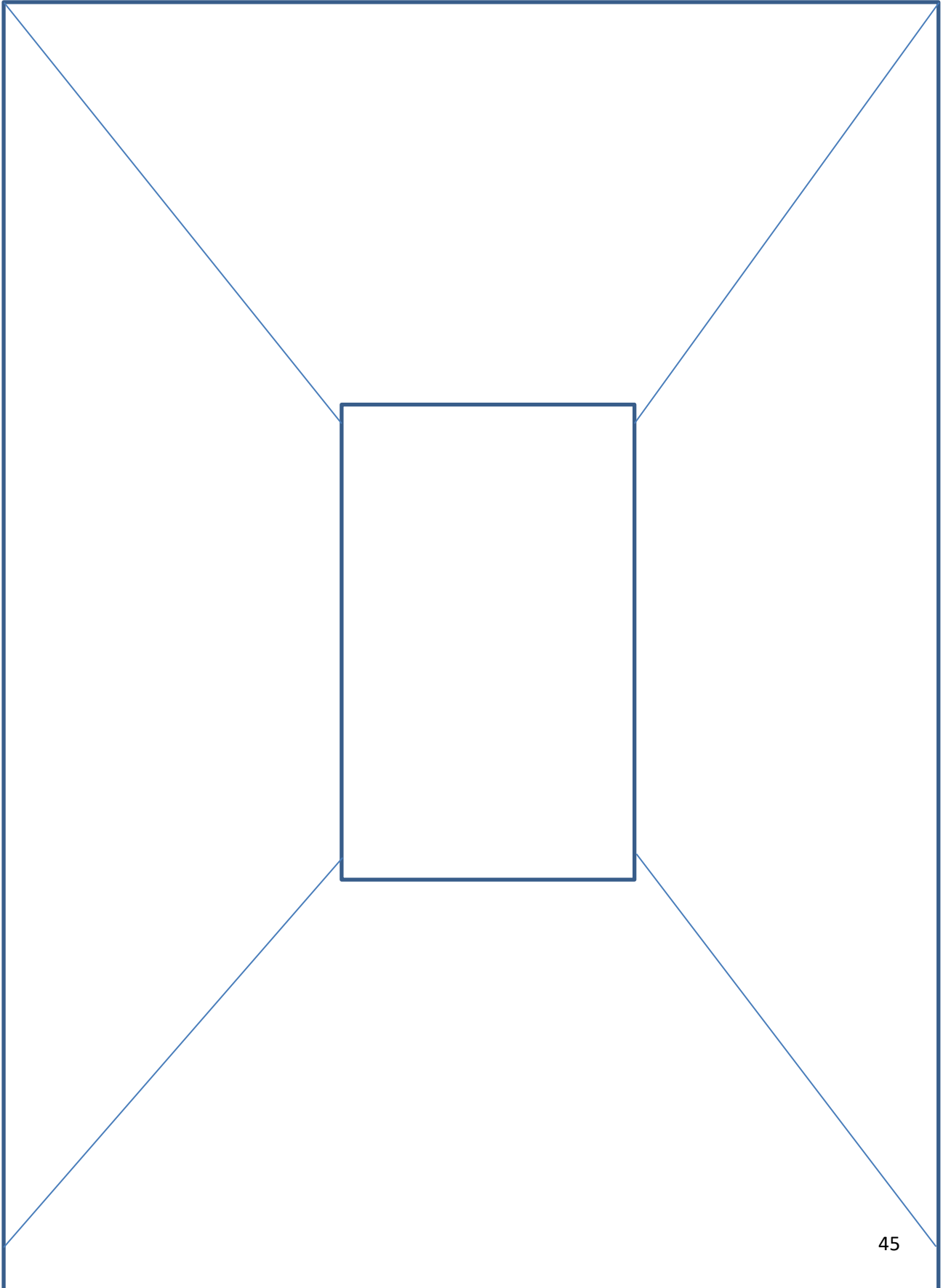
Tegevuse didaktiline protsess	
Tegevused etapid/osad	<p>Informatsiooni otsimine ja töötlemine poliitiliste süsteemide kohta – presidentaalne valitsemisvorm (USA jt) ja parlamentaarne valitsemisvorm (Slovakkia Vabariik, Eesti Vabariik jt).</p> <p>1. Õpetaja valmistab ette nelja värvi kaardid, kaartide arv sõltub õpilaste arvust. Iga õpilane võtab ümbrikust ühe kaardi. Õpilased moodustavad kaardi värvide järgi neli rühma, iga rühm koondub ühe laua ümber. Õpetaja annab igale rühmale ülesande:</p>

	<p>Rühm 1: presidentaalne valitsemisvorm – eelised</p> <p>Rühm 2: presidentaalne valitsemisvorm – puudused</p> <p>Rühm 3: parlamentaarne valitsemisvorm – eelised</p> <p>Rühm 4: parlamentaarne valitsemisvorm – puudused</p> <p>2. Iga õpilane otsib asjakohastest allikatest teavet oma rühma ülesande kohta ja teeb märkmeid. Õpetaja jälgib pidevalt rühmade tööd ja nende asjakohaste infoallikate valikuid.</p> <p>Aeg: 15 minutit</p> <p>3. Iga õpilane hindab saadud informatsiooni kriitiliselt ja paneb selle kirja ühte neljast välimisest kastist õpetaja poolt eelnevalt igale rühmale ette valmistatud plakatil / pabertahvilil (Lisa D1). Õpilased arutavad kogu kirja pandud informatsiooni läbi ja lepivad kokku kõige olulisemas. Kõige olulisem teave kirjutatakse riskülikusse plakati / pabertahvli keskel. Õpilased lõikavad risküliku välja ja kinnitavad selle magnetahvlile.</p> <p>Aeg: 20 minutit</p> <p>4. Iga rühm esitleb arutelu tulemusi teiste rühmade ees (plenaar).</p> <p>5. Õpilased moodustavad neli uut rühma, igas rühmas on üks esindaja eelmisest rühmast (esindaja nr 1 – presidentaalne valitsemisvorm, eelised; esindaja nr 2 – presidentaalne valitsemisvorm, puudused; esindaja nr 3 – parlamentaarne valitsemisvorm, eelised; esindaja nr 4 – parlamentaarne valitsemisvorm, puudused).</p> <p>6. Kogu saadud teabe hindamise põhjal pakub iga rühm välja oma „ideaalse“ poliitilise süsteemi ning kirjutab ettepaneku selgelt ja arusaadavalt uuele plakatile / pabertahvli lehele.</p> <p>Aeg: 30 minutit</p> <p>7. Iga rühm saab ühe erinevat värvi markeri ja kommenteerib teiste rühmade „ideaalse“ poliitilise süsteemi ettepanekuid. Iga rühma plakat ringleb kellaosuti suunas järgmisele rühmale – laualt lauale. Rühm toob esile eeliseid, puudusi ja muid ettepanekuid poliitilise süsteemi parandamiseks. Plakat /pabertahvli leht liigub järgmisele rühmale 10 minuti järel. Niimoodi kommenteerib iga rühm kõiki „ideaalse“ poliitilise</p>
--	--

	<p>süsteemi ettepanekuid. Rühm uurib märkusi ja kommentaare ning arutab neid läbi. Arutelu tulemusel kohandab rühma oma „ideaalset“ poliitilist süsteemi. Iga rühma paneb oma plakati klassiruumi üles, nii et kõigil rühmadel on võimalik teiste rühmade poolt tehtud muudatused üle vaadata.</p> <p>Aeg: 45 minutit</p>
Järeldused, soovitus	Kokkuvõtteks hindavad õpilased ja õpetaja koos vastavaid tegevusi (vt tegevusi ja küsimusi hindamistabelis).
Hindamine	
Hindamine (Õpilane – õpetaja)	<p>Õpetaja avab klassidiskussiooni küsimustega:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Milline esitatud poliitiline süsteem on eelistatum ja miks?</i> - <i>Milliseid eeliseid võeti rohkem arvesse eelistatuma süsteemi valimisel?</i> - <i>Milliseid puudusi arvestati „ideaalse“ poliitilise süsteemi ettepaneku tegemisel?</i> - <i>Millised aspektid on sinu „ideaalse“ poliitilise süsteemi juures kõige olulisemad ja miks?</i> <p>Pärast küsimustele vastamist ja diskussiooni valivad õpilased hääletades välja „ideaalse“ poliitilise süsteemi. Võrdsete häälte korral võib õpetaja samuti hääletada.</p> <p>Aeg: 20 minutit</p>
Eneserefleksioon (Õpilane)	<p>Õpetaja annab igale õpilasele eneserefleksiooni töölehe järgmiste küsimustega (Lisa D2):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Ma mõistsin parlamentaarse valitsemissüsteemi toimimist.</i> jah – ei 2. <i>Ma mõistsin presidentaalse valitsemissüsteemi toimimist.</i> jah – ei 3. <i>Ma oskan välja tuua iga poliitilise süsteemi kõige olulisemad eelised ja puudused.</i> jah – ei 4. <i>Ma oskan kasutada oma teadmisi „ideaalse“ poliitilise süsteemi väljapakumiseks.</i> jah – ei 5. <i>Ma oskan argumenteerida oma „ideaalse“ poliitilise süsteemi kasuks.</i> jah – ei <p>Aeg: 5 minutit</p>
Hinnang tegevusele õpetaja vaatenurgast	Raamküsimused:

	<p><i>Kas õpilased oskavad välja tuua parlamentaarse ja presidentaalse valitsemiskorra asjakohased eelised ja puudused?</i></p> <p><i>Kas õpilased jõudsid igas rühmas kokkuleppele oma „ideaalse“ poliitilise süsteemi määratlemisel?</i></p> <p><i>Kas õpilased suutsid üksteist kuulata ja aktsepteerida teiste arvamusi?</i></p> <p><i>Kas nende argumendid olid asjakohased?</i></p>
Lisad	
Lisa	<p>Lisa D1. Plakat</p> <p>Lisa D2. Eneserefleksiooni tööleht</p>

Lisa D1. Plakat

Lisa D2. Eneserefleksiooni tööleht

Nr	Eneserefleksiooni väited	jaatav vastus	eitav vastus
1.	<i>Ma mõistsin parlamentaarse valitsemissüsteemi toimimist.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
2.	<i>Ma mõistsin presidentaalse valitsemissüsteemi toimimist.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
3.	<i>Ma oskan välja tuua iga poliitilise süsteemi kõige olulisemad eelised ja puudused.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
4.	<i>Ma oskan kasutada oma teadmisi „ideaalse“ poliitilise süsteemi väljapakkumiseks.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>
5.	<i>Ma oskan argumenteerida oma “ideaalse” poliitilise süsteemi kasuks.</i>	<i>jah</i>	<i>ei</i>

Oma õpitee kujundamine

Teoreetiline sissejuhatus

21. sajandil muutub tehnoloogia ja töömaailm sedavõrd kiiresti, et inimesed peavad kohanema pidevate muutustega ja õppima läbi kogu elu. Seetõttu on haridussüsteemi kõige olulisem ülesanne valmistada õpilasi ette elukestvaks õppeks ning pakkuda välja isikustatud õppe uuendatud struktuure (Hargreaves, D. 2004). Elukestvaks õppeks valmistudes on kõige olulisem ülesanne oma õpitee kujundamine (managing your own learning path – MOLP).

Oma õpitee kujundamise ja ennastjuhtiva õppimise võime osutab õppimisviisile, mille puhul on üliolulised *metakognitsioon*, *õpistrateegiad* (kavandamine, jälgimine, hindamine ja isiklik areng) ning *õpimotivatsioon*. Ennastjuhtiva õppimise puhul tuleb rõhutada autonoomiat ja individuaalset kontrolli, sest õppija suunab, korraldab ja hindab sooritust vastavalt oma konkreetsetele eesmärkidele. (Paris et al, 2010) Õppurid, kes sel viisil õppida suudavad, tunnevad tavaliselt oma tugevusi ja nõrkusi ning valdavad erinevaid õpistrateegiaid, mida asjakohaselt rakendada igapäevaste õppeväljakutsete lahendamiseks. Ennastjuhtivad õppijad suhtuvad õppimisse positiivselt, harjutavad õpitut praktikas, süvendavad oma arusaamist õppeainest ja teevad jõupingutusi, mille tulemuseks on akadeemiline edu (Perry et al, 2006). Ennastjuhtivad õppurid kontrollivad oma õpikeskkonda, et suunata ja reguleerida seda õpieesmärkide saavutamiseks. Ennastjuhtivad õppijad ilmutavad tavaliselt kõrget enesetõhusust.

Enamik ennastjuhtiva õppe mudelitest koosneb kolmest etapist: ettevalmistamine, sooritamine ja hindamine. E. Panadero (2017) järgi: "(a) *ettevalmistamine*, mis sisaldab ülesande analüüsi, kavandamist, eesmärkide aktiveerimist ja sihtide seadmist; (b) *sooritamine*, kus antud ülesanne teostatakse, jälgides ja kontrollides edenemist; ja (c) *hindamine*, milles õppija reflekteerib, korrastab ja kohandab tulemust tulevaseks tegevuseks." Panadero jaotuse kohaselt kuuluvad ülesande defineerimine, eesmärkide seadmine ja kavandamine *ettevalmistusfaasi*, jõustamine *sooritusfaasi* ning kohandamine hindamisfaasi. Ülesande *ettevalmistusfaasis* koguvad õppurid esitatud ülesande kohta informatsiooni ja isikupärastavad oma ettekujutust sellest. See etapp hõlmab motivatsiooniseisundite, enesetõhususe ja ümbritsevat keskkonda käsitleva teabe kindlaksmääramist. *Järgnevalt* püsivad õppurid eesmärgid ja kavandavad, kuidas ülesannet täita. Võib püstitada erinevaid eesmärke, mis puudutavad detailset käitumist, kognitiivset kaasatust ja motivatsiooni muutust. Eesmärgid sõltuvad sellest, kuidas õppijad antud ülesannet tajuvad. Seejärel viivad õppurid oma tegevusplaani ellu, kasutades õpioskusi ja teisi kasulikke taktikaid, mis neil oma õpistrateegiate valikus leidub. Viimases *kohanemisfaasis* annavad õppijad oma sooritusele hinnangu ja määratlevad, kuidas muuta oma strateegiat tulevikus kõrgemate tulemuste saavutamiseks, nad võivad ka muuta oma eesmärke või teostusplaani.

Õppurite ettevalmistus oma õpitee kujundamiseks võib toimuda haridusasutuses, kus *õpetajad* saavad kõige rohkem ära teha. Konstruktivistliku lähenemisviisi ja õppurite aktiivset osalemist toetava *isikupärastatud õppega* haridusasutus suudab märkimisväärselt panustada õppurite individuaalse õpivõime arendamisse (OECD, 2006). Väga oluline on õpetajate roll (nt meetodid, modelleerimine) ning kriitilise tähtsusega on kogu õpikeskkond tervikuna, sh koolikultuur.

Ennastjuhtiva õppimise oskuse olulisust näitab ka asjaolu, et *õppima õppimine on üks* kaheksast Euroopa elukestva õppe *võtmepädevustest*, mis on varasemates dokumentides määratletud järgnevalt: „võime oma õpitegevust korraldada nii individuaalselt kui rühmades“. See on osa võimekusest rakendada tõhusat ajaarvestust, probleemide lahendamist, uue teadmise omandamist, töötlemist, hindamist ja integreerimist, aga ka võime rakendada uusi teadmisi ja oskusi erinevas kontekstis – kodus, tööl, õppetöös. Kokkuvõttes on õppima õppimisel tugev mõju sellele, kui hästi suudab inimene juhtida oma ametialast karjääri. Pädevust kujundavate kompetentside hulka kuuluvad oma eelistatud meetodite ning tugevuste ja nõrkustest tundmine ning teadlikkus olemasolevatest koolitusvõimalustest ja nendega seotud otsuste tähtsusest. Oskused: õppimise ja karjääri tõhus juhtimine; õppe ajaline planeerimine, iseseisvus, distsipliin, sihikindlus ja infohaldus õppimise ajal; kontsentreeritus, kriitiline refleksioon, kommunikatsioon. Suhtumine: minapilt, motivatsioon, usk õnnestumisvõimesse kajastab positiivset suhtumist õppimisse, kohanemisvõime ja paindlikkus. (ET May 18, 2004 Decision 9286/04)

2016. a avaldatud dokument määratleb õpioskused:

Definitsioon	Oskused
1. Näidata pühendumust õppimisele kui elukestvate protsessidele.	S1. Võime jätkata ja järjepidevalt osaleda erinevat liiki õppetegevuses.
2. Ennastjuhtiv õppija: minna sügavamale põhioskuste omandamisest, et tundma õppida ja arendada oma õppimisprotsessi ning võimalusi kompetentsuse saavutamiseks.	S2. Oskus tuvastada olemasolevaid võimalusi.
3. Näidata initsiatiivi oma oskuste professionaalsemale tasemele tõstmiseks.	S3. Võime kasutada protsessi ja omandada karjääri eesmärkide saavutamiseks vajalikke uusi teadmisi, oskusi ja kvalifikatsiooni.
4. Hinnata kriitiliselt varasemat kogemust, et teadvustada edasist progressi.	

Allikas: The 8 key competences of European Union <http://mobilitycompetences.com/wp-content/uploads/2016/10/The-8-key-competences-of-European-Union.pdf>

Eli võtmepädevuste uue raamistiku sõnastuses 2018. aastal ei ole õppimisoskus enam iseseisev pädevus, vaid „isikliku, sotsiaalse ja õpipädevuse“ kompleksne ala, mis on otseselt ühendatud õppimisega seotud pädevustega (Commission Staff Working Document 2018), isikliku pädevusega (nt motivatsioon, visadus, vastupidavus) ja sotsiaalse pädevusega (nt haridusasutuses või töökohal õppimisel), tunnistades, et ka ennastjuhtiv õpe on sellega tihedalt seotud.

LELLE projekt, mida toetab ERASMUS+ programm, defineerib oma õpitee kujundamist järgmiselt: "Strateegia, koolitus ja ajajuhtimine. Võime uutele teadmistele ja oskustele juurde pääseda, neid omandada, töödelda ja omandada. Pädevuse saavutamiseks määratleti projektis neli alamkompetentsi (O1 raport, lk 9):

1. Strateegia, koolitus ja ajajuhtimine
2. Infohaldus
3. Oma õppeprotsessi korraldamine ja hindamine
4. Õppeviiside korrigeerimine vastavalt eesmärkidele

Allikad:

Commission Staff Working Document, Accompanying the document. Proposal for a Council recommendation on Key Competencies for Lifelong Learning. COM (2018) 24 final. EC

Developing, monitoring and reporting on personal learning goals. Learning Policies Branch Student Learning Division Office of Learning and Teaching, Dept. of Education Victoria. Australia. November 2006.

<https://www.education.vic.gov.au/Documents/school/teachers/teachingresources/social/personal/devperslearngoal.pdf>

Hargreaves, D. (2004) Learning for Life. The foundations for lifelong learning. The Polity Press.

OECD (2006) Personalising Education

Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Budapest, Nemzeti Tankönykiadó, Budapest

Key Skills of Junior Cycle. Managing Myself. NCCA. 2015. Ireland. https://www.ncca.ie/media/1152/managing-myself_april-2015.pdf

Panadero, Ernesto (2017). "A review of self-regulated learning: Six models and four directions for research". Frontiers in Psychology. 8 (442): 422.

Paris, Scott G.; Paris, Alison H. (June 2001). "Classroom Applications of Research on Self-Regulated Learning". Educational Psychologist. 36 (2): 89–101.

Personal Learning Paths. <https://www.21things4teachers.net/pd-modules/personalized-learning-in-the-classroom/personal-learning-paths/>

Oma õpitee kujundamine Lihtne ülesanne (Lisa E)

Ülesande nimetus	Emotsionaalne logi
Pädevus	Oma õpitee kujundamine
Lühitutvustus Tegevuse sisu täpsustus, kuni 400 sõna (koos tühikutega)	Õpilased jälgivad oma emotsioone kirjaliku logi abil. Nad registreerivad oma emotsionaalset laengut kandvad tunded, uskumused ja kogemused ning püüavad tuvastada emotsioonide allikad. See ülesanne võib aidata õpilastel mõista seotust erinevatest sisemistest ja välistest elementidest tingitud tegelike emotsioonide ja õpitulemuste vahel ning toetab neid arvestama emotsioone kui eduka õppimise allikat. Tegelike emotsioonide ja tunnete näitamiseks võib kasutada erinevaid vahendeid. Võime kasutada emotikone, ankeete, emotsionaalset termomeetrit jne. Ülesannet aitavad sooritada spetsiaalsed küsimused ja vormid.
Eesmärgid <i>(Peamine eesmärk: mida tuleb saavutada, milline on tegevuse üldine tulemus.</i> <i>Otsesed eesmärgid – mida tuleb saavutada tegevuse igas etapis. Eesmärgid sõnastada ainsuse 3. pöördes, nt</i> <i>Õppija oskab tuvastada...; Õppija teab...; Õppija suudab...; Õppija eristab...</i>	Ülesande <i>peamine eesmärk</i> on toetada emotsionaalse intelligentsuse mõistmist ning suurendada teadlikkust oma emotsioonidest. <i>Otsesed eesmärgid:</i> Õppija <ul style="list-style-type: none"> • suudab tuvastada oma emotsioone • saab kogemuse, kuidas emotsioonid ja käitumine üksteist mõjutavad • proovib mõningaid tehnikaid oma emotsioonide juhtimiseks
Meetodid	
Töövormid Kõik töövormid, mida ülesandes kasutatakse, nt <i>üleklassitöö, rühmatöö, ühistöö, individuaalne töö, töö eriklassis, väljaspool klassiruumi...</i>	Individuaalne töö, vabatahtlikkuse alusel tulemuste jagamine ja arutelu väikses rühmas.
Kestus Kogu tegevuse täpne kestus (ei pea olema piiratud ainult 1 tunniga)	5-6 minutit tunni jooksul antud probleemi või ülesande erinevates faasides. Lihtsamal juhul võib ülesande sooritamiseks kuluda 2-3 minutit õppetunni alguses, keskel ja lõpus.
Ressursid/abivahendid Tegevuse läbiviimiseks kasutatavate ressursside ja abivahendite loend (pildid, graafikud, tabelid, töölehed jne).	Üks skeem/vorm õpilase kohta.

<p>Tegevuse rakendamine õppeprotsessis Õppevaldkonnad, õppeained ja läbivad teemad, kus tegevuse rakendamine on võimalik.</p>	<p>Ülesannet saab kasutada kõigis õppeainetes. Regulaarne kasutus erinevates situatsioonides ning reflekteerimine ja arutelu võib olla lahendus, mis kujuneb õpilastele reaalseks toeks oma emotsioonide juhtimisel.</p>
--	--

<p style="text-align: center;">Tegevuse didaktiline protsess</p>	
<p>Tegevuse üksikasjalik didaktilis-metoodiline kirjeldus (nt sisu, protseduurid, õpetaja, ja õpilase toimingud, metoodika). Õpetaja poolt õpilastele antavad juhised, küsimused ja ülesanded.</p>	<p>Õpetajal tuleks õpilastele selgitada emotsionaalse seisundi teadvustamise tähtsust. Positiivsed tunded võivad tõhusat õppimist tugevdada, nad annavad oma panuse õnneliku õppimisse toetavad paremate tulemuste saavutamist. Õpilased peavad teadvustama eneseharimise tähtsust positiivse mõtlemise jaoks, et parandada emotsionaalset.</p>
<p>Tegevused etapid/osad Tegevuse erinevad etapid (nt <i>häälestamine, teadlikkus, refleksioon / motivatsioon, varasem kokkupuude, fikseerimine, diagnoosimine...</i>) või osad (nt <i>sissejuhatus, põhiosa, lõpposa</i>).</p>	<p>Õpetaja palub õpilastel iseloomustada oma tegelikke emotsioone tegevuse erinevates faasides (nt tunni alguses, keskel, lõpus ja tunni järel) või seoses mõne situatsiooni või sündmusega. Väga lihtne väljendusvahend on emotikonide kasutamine või tunnete termomeeter või lühike ankeet. Väga huvitav on kirjeldada emotsioone erinevate värvidega. Oluline on selle lihtsa ülesande tulemuste arutelu ning selgitus, et emotsiooni võivad määrata mitmed sisemised (nt nälg, väsimus, tervis) ja välised (nt ilm, inimsuhted, keskkond) tegurid. Õpilased peavad teadvustama oma emotsionaalset seisundit, et teada, kuidas seda hinnata ja juhtida. Kui kasutada värve emotsioonide väljendamiseks, siis tuleks rääkida erinevate värvide tähendusest, nt sinine nagu taevas võib olla särava ja õnneliku tunde sümbol, aga sinine nagu jõgi võib tähendada turbulentset ja ebakindlat tunnet. Tunnete muutuse tuvastamine ja muutuste põhjuste üle arutlemine on nii iga üksiku õpilase kui ka rühma jaoks väga oluline. Edasijõudnute tasemel võivad õpilased reflekteerida oma tundeid ning koostada plaani emotsioonide juhtimiseks.</p>
<p>Järeldused, soovitus Tegevuse rakendamise soovituslikud tingimused või muud soovituselised ja tähelepanekud (vastavalt vajadusele).</p>	<p>Ülesannet tuleks alustada lihtsate märkidega ja kasutada neid mitu korda. Kui õpilased suudavad oma tundeid kergesti tuvastada, võib lasta neil kirja panna emotsionaalse logi.</p>

Hindamine	
<p>Eneserefleksioon (Õpilane) Õpilased reflekteerivad tegevust lühidalt oma vaatenurgast, millist mõju see nende arvamuse kujunemisele avaldas.</p>	<p>Õpilased saavad reflekteerida tegevust järgmistele küsimustele vastates: Kui kergesti suudan ma oma emotsioone väljendada? Milline oli minu emotsioon võrreldes klassikaaslastega? Millised on erinevused ja mis võib olla erinevuste põhjuseks? Mis oli muutumise põhjuseks?</p>
<p>Hindamine (Õpilane – õpetaja) Õpilased hindavad ülesande raames toimunud õppeprotsessi juhtimist õpetaja poolt.</p>	<p>Õpilased reflekteerivad tegevust paarides või väikses rühmas töötades: kuidas nad ennast tundsid, mis oli nende jaoks hea ja mis mitte eriti hea, mida nad sellest ülesandest õppisid. On oluline, et õpetaja ei kohustaks seda tegema kogu klassi ees.</p>
<p>Hinnang tegevusele õpetaja vaatenurgast Tegevuse hindamine peaaesmärgi täitmise osas.</p>	<p>Õpetaja võib reflekteerida õpilaste suhtumist, võib rõhutada emotsioonide tuvastamise tähtsust (alati ei ole lihtne emotsioone kindlaks teha). Mõningatel juhtudel on abiks, kui rääkida emotsioonidest. Mitmed veebiallikad võivad aidata arutelu arendada, aga lühike loend emotsioonidest on antud Lisas 5.</p>

Lisad	
<p>Lisa Manused nummerdatakse (nt <i>Lisa 1</i>, <i>Lisa 2</i>), vajadusel lisatakse nimetud.</p>	<p>Lisa E1.: Emotsioonitermomeeter. Mitmeid näiteid võib väljaprintimiseks leida siit: http://www.canbum.net/cdn/23/2006/191/ Lisa E2.: Emotsionaalse logi võimalik skeem Lisa E3.: Emotsionaalse logi alternatiivne skeem Lisa E4.: Emotsionaalse logi alternatiivne skeem Lisa E5.: Erinevate emotsioonide loend https://www.verywellmind.com/an-overview-of-the-types-of-emotions-4163976 Lisa E6.: Erinevate emotsioonitüüpide näited</p>

Lisa E1. Emotsioonitermomeeter

(<https://i.pinimg.com/564x/bd/63/35/bd6335774505a7ca37f0df96da42b6a1.jpg>)

Emotion Thermometer

The thermometer scale consists of six segments: 0 (blue circle), 1 (green), 2 (light green), 3 (yellow), 4 (orange), and 5 (red). To the left of the scale are five empty rounded rectangular boxes, and to the right are five empty rounded rectangular boxes.

How do you feel? (left side)

What are you doing? (right side)

Social Emotional Workshop ©2017

Lisa E2. Emotsionaalse logi võimalik skeem

Kuupäev ja kellaeg					
Milline oli ülesanne/probleem?					
Mis tunne mul oli alguses,	väga halb	halb	neutraalne	hea	väga hea
läbivalt,	väga halb	halb	neutraalne	hea	väga hea
lõpuks?	väga halb	halb	neutraalne	hea	väga hea
Positiivsed või negatiivsed tunded?	negatiivsed		positiivsed		
Kui tugevad need tunded olid?	väga nõrgad	nõrgad	keskmised	tugevad	väga tugevad
Kuidas ma nendega toime tulen?					
Miks ma enda arvates tunnen sel viisil?					

Lisa E3. Emotsionaalse logi alternatiivne skeem

Kuupäev ja kellaaeg					
Milline oli ülesanne/probleem?					
Mis tunne mul oli					
alguses,					
läbivalt,					
lõpuks?					
Positiivsed või negatiivsed tunded?	negatiivsed			positiivsed	
Kui tugevad need tunded olid?	väga nõrgad	nõrgad	keskmised	tugevad	väga tugevad
Kuidas ma nendega toime tulen?					
Miks ma enda arvates tunnen sel viisil?					

Lisa E4. Emotsionaalse logi alternatiivne skeem

Kuupäev ja kellaaeg					
Milline oli ülesanne/probleem?					
Mis tunne mul oli alguses,	Palun täida lahter värviga, mis väljendab sinu tegelikke tundeid!				
See värv on nagu...					
See värv tähendab mulle... läbivalt,					
See värv on nagu...					
See värv tähendab mulle... lõpuks?					
See värv on nagu...					
See värv tähendab mulle...					
Positiivsed või negatiivsed tunded?	negatiivsed			positiivsed	
Kui tugevad need tunded olid?	väga nõrgad	nõrgad	keskmised	tugevad	väga tugevad
Kuidas ma nendega toime tulen?					
Miks ma enda arvates tunnen sel viisil?					

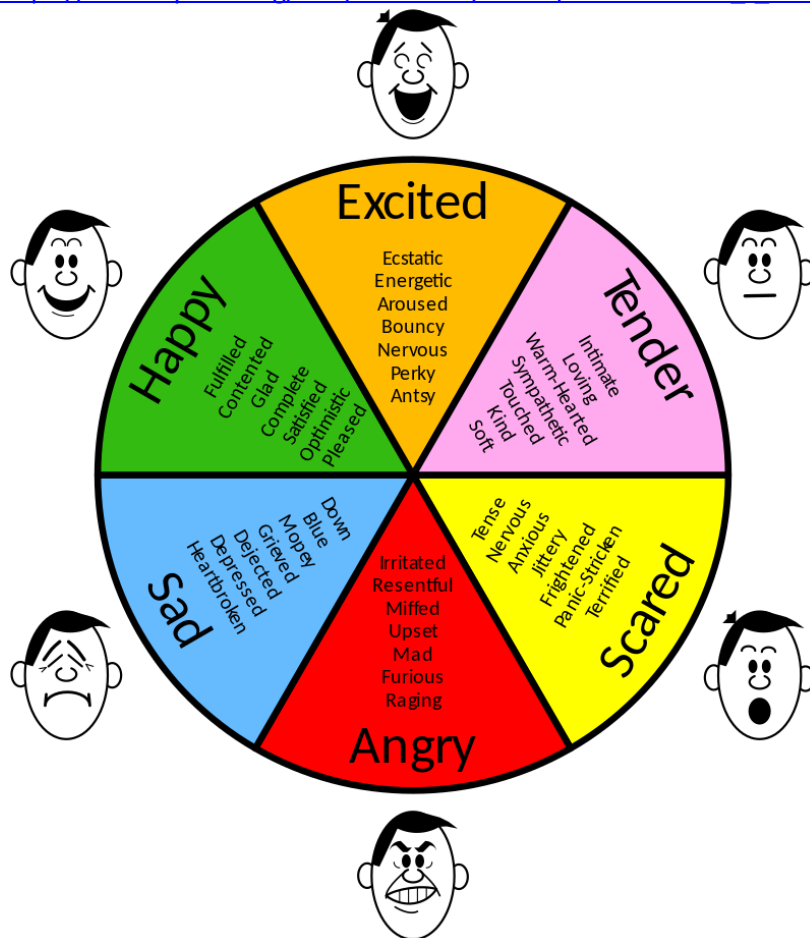

Lisa E5. Kuus põhiemotsiooni Paul Eckmanni järgi

Viha
Vastikus
Hirm
Õnn
Kurbus
Üllatus

Lisa E6.: Erinevate emotsioonitüüpide näited

https://en.wikipedia.org/wiki/Emotion#/media/File:Emotions_-_3.svg

Oma õpitee kujundamine Keerukas ülesanne (Lisa F)

Ülesande nimetus	Personaalne SWOT-analüüs
Pädevus	Oma õpitee kujundamine
Lühitutvustus Tegevuse sisu täpsustus, kuni 400 sõna (koos tühikutega)	SWOT-analüüsi kasutatakse peamiselt ärivaldkonnas organisatsiooni tugevuste ja nõrkuste ning keskkonna võimaluste ja ohtude väljaselgitamiseks seoses ettevõtte edukamaks muutmise strateegiatega arendamisega. Personaalne SWOT-analüüs aitab õpilasel luua endast realistlikumat minapilti, mis on oma õpitee kujundamise (MOLP) alus. Enesetundmine ja selle täiendamine on õppekavas oluline teema, seega on maatriksi täitmine (saadaval Internetis) vajalik ülesanne klassitundides. Klassijuhataja aitab maatriksi lahtrite tõlgendamisel kaasa küsimustega, mis võimaldavad ära tunda isiklike eesmärkide saavutamiseks kasulikke tugevusi ja võimalusi ning tunnistada nõrkusi ja ohte, mida edasiminekuks vältida või vähemalt vähendada.
Eesmärgid <i>(Peamine eesmärk: mida tuleb saavutada, milline on tegevuse üldine tulemus.</i> <i>Otsesed eesmärgid – mida tuleb saavutada tegevuse igas etapis.</i> Eesmärgid sõnastada ainsuse 3. pöördes, nt <i>Õppija oskab tuvastada...; Õppija teab...; Õppija suudab...; Õppija eristab...</i>	Ülesande <i>peamine eesmärk</i> on toetada õpilasi ennast paremini tundma õppida. <i>Otsesed eesmärgid:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane suudab tuvastada oma tugevused ja nõrkused. • Õpilane mõistab ümbritseva keskkonna tähtsust heade õpitulemuste saavutamisel. • Õpilane suudab püstitada oma konkreetseid õpieesmärgid.
Meetodid	
Töövormid Kõik töövormid, mida ülesandes kasutatakse, nt <i>üleklassitöö, rühmatöö, ühistöö, individuaalne töö, töö eriklassis, väljaspool klassiruumi...</i>	Individuaalne töö õpetaja toetusel.
Kestus Kogu tegevuse täpne kestus (ei pea olema piiratud ainult 1 tunniga)	Ülesande etapid: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jutulõnga loomine klassi elust – 10 minutit 2. Loo põhjal SWOT maatriksi täitmine – 10 minutit 3. Loogiliste seoste määratlemine väljade ja väljalootletud elementide vahel – 10 minutit 4. Tuvastatud tugevuste ja võimaluste baasil isiklike eesmärkide püstitamine – 10 minutit

	<p>5. Refleksioon – 5 minutit</p> <p>6. Personaalse SWOT-maatriksi täitmine rühma tasandil seoses teemaga vajab umbes 30 minutit</p>
<p>Ressursid/abivahendid</p> <p>Tegevuse läbiviimiseks kasutatavate ressursside ja abivahendite loend (pildid, graafikud, tabelid, töölehed jne).</p>	Lihtne SWOT-tabel igapähele (vt Lisa 1). Markerid.
<p>Tegevuse rakendamine õppeprotsessis</p> <p>Õppevaldkonnad, õppeained ja läbivad teemad, kus tegevuse rakendamine on võimalik.</p>	Ülesannet võib kasutada kõigis õppeainetes.

Tegevuse didaktiline protsess	
<p>Tegevuse üksikasjalik didaktilis-metoodiline kirjeldus (nt sisu, protseduurid, õpetaja, ja õpilase toimingud, metoodika).</p> <p>Õpetaja poolt õpilastele antavad juhised, küsimused ja ülesanded.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Enne ülesannet palub õpetaja õpilastel meenutada mõnda lugu, mis on käsitletava õppeainega seotud ja millega suurem osa klassist on tuttav. Tunni alguses palub õpetaja ühel õpilasel jutustada lugu. Teised saavad lisada mõningaid detaile ja õpetaja kirjutab tähtsamad loo elemendid tahvlile. Ühise loo põhjal täidavad õpilased SWOT-tabeli. Oluline on rõhutada, et tugevused ja nõrkused on kirjeldatud tegevuses osaleja omadused ning võimalused ja ohud keskkonna omadused. Õpetaja aitab tabeli täitmisele kaasa mitmete küsimustega. Oluline, et iga tegevuses osaleja kohta oleks eraldi tabel. Seega peab rühm täitma niipalju tabelleid, kui palju on tegevuses osalejaid, aga vähemalt ühe tabeli. Näiteid suunavatest küsimustest: <ul style="list-style-type: none"> Kes on osalejad, millest nad alustasid, mida nad alguses teadsid ja kas teavad praegu? Milline oli ülesanne, millise kirjelduse õpilased said, kas nad said ülesandest aru, kas nad olid motiveeritud, kuidas nad hindasid teostatavust? Millised raskused ilmsesid? Kes sai aidata, kas õpilased said küsida või vastu võtta abi, kellele võis loota, kellele mitte? Millised intellektuaalsed, füüsilised, rahalised, objektiivsed, emotsionaalsed ressursid olid saadaval? Millist teadmist ja ressursse kasutati ülesande sooritamise ajal?

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Millised on järeldused? Kuidas lugu lõppes? Kas tuleb järke? 4. Olulisemate tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude valik ja hindamine. Rühm valib 3-5 kõige tähtsamat elementi igast kategooriast ja jätkab tööd üksnes nende valitud üksustega. 5. Loogiliste seoste määratlemine tabeli väljade vahel ja välja sees loetletud elementide vahel. Selle faasi sooritamisel võib kasutada järgmisi küsimusi: <ul style="list-style-type: none"> • Kuidas tugevus aitab realiseerida võimalusi? • Kuidas tugevus aitab vältida ohte? • Kuidas nõrkus võib takistada võimaluste kasutamist? • Kuidas antud nõrkus võib takistada ohtude vältimist? • Kuidas saab tugevusi ja võimalusi kasutades nõrkusi vähendada? • Kuidas võib tugevusi kasutades saavutada paremaid tulemusi? 6. Strateegilise eesmärgi (õppimine) püstitamine. Õpetaja jaoks on oluline ülesanne teha õpilastele selgeks erinevus eesmärgi (vajalik seisund või olukord tulevikus) ja tegevuste vahel, mida tehakse vajaliku seisundi saavutamiseks. Meeles tuleks pidada hea eesmärgi omadusi, mida väljendatakse lühendiga SMART (spetsiaalne=eriline, mõõdetav, atraktiivne, realistlik ja ajaliselt määratletud). 7. Refleksioon. Järgnevad küsimused aitava õpilastel ülesande üle järele mõelda: <ul style="list-style-type: none"> • Kas ma suudan enda jaoks õpieesmärgi sõnastada? • Kas ma suudan SWOTi abil sõnastada omaenda õpistrateegia, mis põhineb minu lool?
<p>Tegevused etapid/osad Tegevuse erinevad etapid (nt <i>häälestamine, teadlikkus, refleksioon / motivatsioon, varasem kokkupuude, fikseerimine, diagnoosimine...</i>) või osad (nt <i>sissejuhatus, põhiosa, lõpposa</i>).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sissejuhatus: Leida lugu, millega kogu klass või rühm on tuttav, see ei tohiks olla liiga keeruline ega pikk ja teema peab olema seotud õppimisega. 2. Põhiosa 1. Loos osalejate tugevuste ja nõrkuste ning keskkonna võimaluste ja ohtude leidmine. Seda ülesannet võib õpetaja juhtimisel läbi viia ühiselt kogu klassiga. Kui valitud loos on piisavalt palju osalejaid võib õpetaja järgmises etapis jagada õpilased väiksematesse rühmadesse, kes täidavad SWOT-tabelit osalejast lähtuvalt, võib ka eristada ühe või teise osaleja tugevused ja nõrkused.

	<p>3. Põhiosa 2. Loogiliste seoste leidmine tabeli erinevate elementide vahel, õpilased peavad koostama prioriteetide loendi iga välja kohta. Kõige lihtsam viis selleks on eelistuste nummerdamine. Iga õpilane peab andma paremusjärjestuse 5-8 elemendile SWOT-tabeli igas kategoorias. (Kõige olulisem saab numbriga 1 ja vähem oluline märgitakse suurima numbriga). Rühm jätkab ülesannet vaid juhul, kui on leidnud vähemalt kolm tähtsat elementi igal väljal. Pärast paremusjärjestuse määramist saab leida loogilised seosed erinevate elementide vahel, kasutades toetavaid küsimusi.</p> <p>4. Põhiosa 3. Eesmärkide püstitamise on selles tegevuses oluline osa. Õpetaja peab selgitama hea eesmärgi olulisemaid omadusi. Hea eesmärgi üks tähtis element on teostuse võimalikkuse hindamine</p> <p>5. Lõpuosa. Ülesanne tuleb lõpetada õpilaste refleksiooniga.</p>
<p>Järeldused, soovitused Tegevuse rakendamise soovituslikud tingimused või muud soovitused ja tähelepanekud (vastavalt vajadusele).</p>	<p>Oluline on töötada ühise looga. Klassi ühine kogemus loob ühelt poolt vaba ja lihtsa mikrokliima ning toetab iga õpilase kaasamist. Teiselt poolt loob see ülesandega distantsi ja kergendab igasse SWOTi kategooriasse nii paljude elementide leidmist kui võimalik.</p>

Hindamine	
<p>Eneserefleksioon (Õpilane) Õpilased reflekteerivad tegevust lühidalt oma vaatenurgast, millist mõju see nende arvamuse kujunemisele avaldas.</p>	<p>Õpilased võivad reflekteerida ülesannet järgmistele küsimustele vastates: Kui kergesti suudan ma leida antud osaleja tugevused ja nõrkused? Kas ülesanne aitas mul leida omaenda õppimisega seotud tugevusi ja nõrkusi? Kas ma suudan leida loogilisi seoseid omaenda SWOT-tabeli erinevate elementide vahel?</p>
<p>Hindamine (Õpilane – õpetaja) Õpilased hindavad ülesande raames toimunud õppeprotsessi juhtimist õpetaja poolt.</p>	<p>Paarides või väikses rühmas töötades reflekteerivad õpilased oma tegevust, mida nad tundsid, mis oli hästi, mis halvasti nende jaoks ning mida nad sellest ülesandest õppisid. Oluline, et õpetaja ei kohustaks kedagi tegema seda kogu klassi ees.</p>
<p>Hinnang tegevusele õpetaja vaatenurgast</p>	<p>Õpetaja võib reflekteerida õpilaste suhtumist. Ta võib püstitatud eesmärgi definitsioon põhjal hinnata ja ta näidata mõnes heas eesmärgi näites SMART elemente.</p>

Tegevuse hindamine peaesmärgi täitmise osas.	Õpilased saavad täita hindamisküsimustiku (Lisa 2).
--	---

Lisad	
Lisa Manused nummerdatakse (nt <i>Lisa 1</i> , <i>Lisa 2</i>), vajadusel lisatakse nimetud.	Lisa F1: SWOT-tabel Lisa F2: Personaalse SWOT-analüüsi hindamisküsimustik

Lisa F1: SWOT

TUGEVUSED	NÕRKUSED
VÕIMALUSED	OHUD

Lisa F2. Personaalse SWOT-analüüsi hindamisküsimustik

Mil määral nõustud järgmiste väidetega? Märki valitud vastus kastikesse.

Väide	ei nõustu	ei nõustu eriti	enam-vähem	nõustun	täiesti nõus
Ma arvan, et SWOT-analüüs aitab mul end paremini tundma õppida					
Ma suudan tuvastada tõhusa õppimise teemal oma tugevusi ja nõrkusi					
Mõistan, et keskkond võib mõjutada minu õpitulemusi					
Ma arvan, et suudan püstitada endale oma otsesed õpieesmärgid					
Ma ei soovi püstitada endale oma otseseid õpieesmärke					

11. Kuidas õpetada kolleege-õpetajaid? Kaasõpetajate õpetamine ja juhendamine

Projektist

Kaks õpetajat igast partnerkoolist osalesid 2019. a juuli esimesel nädalal koolitusel. Augusti lõpus pidid nad enda kolleegid ette valmistama kolme õpioskuse (CT – kriitiline mõtlemine, PS – probleemide lahendamine ja MOLP – oma õpitee kujundamine) baasil uute meetodite rakendamiseks igapäevatoos. Kursuslaste ülesandeks on:

- informeerida kolleege suvise treeningu tulemustest
- kaasata nad uute meetodite rakendamisse
- toetada neid uute meetodite planeerimisel ja kasutuselevõtul igapäevatoos

Et viia need ülesanded edukalt ellu, peavad koolitusel osalejad olema tuttavad kolleegide õpetamise ning erialase õppimise ja juhendamise põhiideedega ning nad peavad ise neid uusi meetodeid kasutama.

Kaasõpetajate kasutamine õpikogukonnas ja nende mentorluse põhiideed professionaalse õppimise toetamiseks.

11.1. Laste või õpilaste ja kolleegide õpetamise põhitunnuste erinevused

- a. Õpilaste ja kolleegide (kes on täiskasvanud, omavad sama ametit ja haridustaset ning suurt erialast kogemust) õpetamise põhitunnused:

	Õpilaste õpetamine	Kolleegide õpetamine
Õppijate vanus	homogeenne	heterogeenne
Positsioon	hierarhiline	horisontaalne
Õpetamise eesmärk	<ul style="list-style-type: none"> • õppekava täitmine • õpilaste toetamine, et nad saavutaksid oma isikliku eesmärgi 	paremate õpitulemuste saamine nn tavaliste õpilaste ja/või kooli juures
Meetodid	põhinevad õpetajate professionaalsetel tõekspidamistel ja otsustel	<ul style="list-style-type: none"> • põhinevad üldistel kokkulepetel või vajadustel • “professionaalne õpe”, mis põhineb osalejate isiklikul kogemusel
Õppematerjalid	õpikud, muud õppematerjalid, tööriistad jne	jaotusmaterjalid, online materjalid
Hindamine	õpetajate juhendamisel	põhineb õpilaste õpitulemustel

b. Järeldused

Koolitajad, kes õpetavad oma kolleege, peavad silmas pidama järgmist:

- täpselt järgima nn horisontaalseid suhteid
- tähelepanu pöörama vastastikustele sõltuvussuhetele
- silmas pidama erialase/ametialase õppimise põhitunnuseid ja õpetamisprotsessi neile üles ehitama (õpieesmärkide seadmine, igapäevatoos reeglite seadmine, võimaluse andmine teistega kogemusi jagada, eelnevate kogemuste kasutamine, võimaluse andmine diskussioonideks ja tagasisidestamiseks jne)

Koolitajad peaksid kasutama:

- “ õppimine tegevuse/katsetuse läbi” meetodit, andes osalejatele võimaluse uusi meetodeid katsetada.

c. Õpetajate õpetaja rolli võtmenäitajad (Mida teha ja kuidas teha?)

- kollegiaalne stiil ja toon ametialases läbikäimises

11.2. Soovitused kolleegide õpetamise ettevalmistusel ja läbiviimisel

- a. Koosta päevakord ja pea kinni ajast
- b. Loo nii sõbralik keskkond (ruum, mööbel, valgus, suupisted, vesi, kohv, tehnilised vahendid jne) kui võimalik
- c. Defineeri õpieesmärgid ja tee kolleegidele võimalikuks luua ka nende endi õpieesmäärke.
- d. Teavita kolleege meetoditest ja anna neile kirjalikud materjalid kohtumise lõpus, kuid
- e. anna neile võimalus jagada oma eelnevat kogemust, ideid, veendumusi, hirme jne;
- f. loo uute meetodite kasutamise plaan pikemaks perioodiks, samuti õppeaasta esimeseks kuuks. Selleks võid kasutada oma juuli koolitusel loodud materjali. Anna neile võimalus ise oma plaan teha!
- g. pärast arutelu tehke teema kohta lühikokkuvõtte ja ühine kokkulepe. Võite kasutada sõnastust, nt: „Kui ma saan hästi aru, võime selles ja teises kokku leppida ...”
- h. protokoll koostamine võib toetada ülesannete ühist mõistmist;
- i. ärge unustage, et kõik suured muutused peaksid toimuma mitme väikese sammuna.

11.3. Kuidas saate toetada oma kolleege (erineva eriala, vanuse ja kutsealase huviga) valitud meetodite proovimisel?

a. Rääkimise asemel toetamine

Pidage meeles, et teie kolleegid võivad uue meetodi kasutamist karta. Andke neile võimalus jagada ka oma tundeid ja oma kogemusi. Ärge hinnake neid! Andke neile positiivset tagasisidet. Jagage oma tundeid ja kogemusi või andke neile ideid, kasutades valemit „kui

ma oleksin teie asemel”. Võite kasutada metafoore ja häid näiteid teiste kohta. Külstage üksteise tunde ja arutage kogemusi. Ühiste tööriistade loomine või nende jagamine võiks aidata ka nende rakendamist.

b. Kannatlikkus ja rahulikkus

Teie kolleegid peavad end turvaliselt tundma. Iga muutuva protsessi alguses võivad nad pettuda, vihastada või närvi minna. Te peate jääma nende poolele. Te peate neist aru saama. Nad peavad tundma, et raskused on uuendusprotsessi normaalne osa. Teie kui nende mentor peate sisendama neile meetodi proovimiseks kannatlikkust ja jõudu. Peate rõhuma oma kolleegide tugevatele külgedele, mis on nende täiendamise alus. Peate olema teadlik aja olulisusest. Uue paradigma rakendamine võtab aega.

c. Aktiivne kuulamine

Probleemide jagamine võib olla poolik lahendus. Mõnikord on mentori ülesanne aktiivne kuulamine. See tähendab positiivset suhtumist inimesesse, kellel on probleeme. Kui te kuulate teda, leiab ta oma probleemile lahenduse. Solidaarsuse tunne ja mõistmine, mis peegeldub teie silmades ning kehakeeles, kui te annate aega küsimuse sõnastamiseks ja ebakindluse väljendamiseks, suudavad luua turvalise keskkonna, kus probleemid ei ole nõrkuse tunnused, vaid arenguvõimalused.

d. Võimalus praktika peegeldamiseks

Rakendatud praktikast rääkimine aitab tekitada positiivseid tundeid. Enda ametialase tegevuse kajastamine on parim viis oma tugevate külgede ja oma ametialase töö teadvustamiseks.

12. Tegevusressursside pank

Selles tegevuste ressursipangas leiad lihtsamaid (tabelis märgitud S) ja keerukamaid (tabelis märgitud C) õpitegevusi, mida LELLE2 projektipartnerid kogusid projekti esimeses faasis. Need tegevused võivad olla õpetajate tunnikonspekti aluseks õpilaste **kriitilise mõtlemise, probleemilahenduse ja oma õpitee kujundamise** arendamiseks. Lisas A-F olevate tunnikonspektide baasil saaval õpetajad arendada välja enda omad.

Tegevuste loetelu

Kriitiline mõtlemine	Probleemide lahendamine	Oma õpitee kujundamine
CT1 Kuulsate kõnede analüüs S	PS1 Probleemil põhinev õppimine C	MOLP1 Isikustatud õppimine C
CT2 T-Tabel S	PS2 Otsuste tegemine ja paindlikkus C	MOLP2 Karjääri suunamine C
CT3 Ajatelg S	PS3 Probleemide analüüs läbi laulude C	MOLP3 Kaaslase kaasamine S
CT4 Kompleksne hindamine C	PS4 Mikro-uurimus C	MOLP4 Keerukad hindamisülesanded C
CT5 Cinquain S	PS5 Lauamängud C	MOLP5 Lepingute sõlmimine C
CT6 Juhendatud lugemine S	PS6 Kirjalik ajurünnak S	MOLP6 Draama hariduses C
CT7 Debatt C	PS7 Kas arvasid sama nutika vastuse nagu mina? C	
	PS8 Mudelite võrdlus C	
	PS9 Vigadest õppimine S	

S = lihtne ülesanne; C= keerukas ülesanne

Kriitiline mõtlemine (Lisa G)

Tegevus CT1

NIMI/PEALKIRI	Kuulsate kõnede analüüs
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Tase	Baas / Kesktaase / Edasijõudnud
Raskusaste	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus	<p>Selle ülesande eesmärk on vaadelda suhtlemismustreid ja avaliku kõnepidamise olemust, õppida tekste kriitiliselt hindama. Õpilased vaatavad mõne kuulsa kõne videot (näit Martin Luther King või J. F. Kennedy) ja saavad kätte ka kõne teksti. Või lihtsalt loevad kõne teksti. Seejärel nad peavad välja valima (teise värviga esile tooma) võtmesõnad ja analüüsima nende konteksti ja tähendust kõne valguses.</p> <p>Õpilased võivad ka otsida veebist tõendeid kõne mõju kohta. Nad võivad ka analüüsida, kuidas see kõne võib mõjutada nende endi mõtlemist.</p> <p>Küsimused: Mis oli kõne sisu, miks oli see vajalik? Mis oli kõneleja põhiline kavatsus? Mis on põhisõnum? Kuidas ta põhilist ideed edasi annab? Mis juhtuks, kui keegi esitaks sellise kõne täna? Kui salvestus on kättesaadav, võib rühm analüüsida ka suhtlemisstiili ja kõne mitteverbaalseid aspekte.</p>
Aeg	I osa: vaatamine, kuulamine, lugemine, 10 minutit II osa: analüüs, võtmesõnade esiletõstmine (individuaalne töö) 10 minutit III osa: arutelu, 20 minutit IV osa: Õpetaja kokkuvõte, 5 minutit Kokku: 45 minutit
Vajalikud materjalid	Kõne teksti väljaprintitud koopiad igale osalejale Värviline kirjutusvahend tähtsama esiletõstmiseks igale osalejale Video/audio versioon tekstist (kui võimalik)
Kommentaariid	Martin Luther King`i eestikeelne kõne: <a href="https://afrikhepri.org/et/Martin-Lutheri-kuninga-k%C3%B5ne">https://afrikhepri.org/et/Martin-Lutheri-kuninga-k%C3%B5ne</a> Martin Luther King`i inglisekeelne materjal: https://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkhaveadream.htm

	Soovitavad õppeained: ajalugu, võõrkeeled, kirjanduse ja keeletunnid, koolijuhataja kõnetund, psühholoogia, meedia ja kommunikatsioon, sotsiaalainete ja poliitikatunnid.
--	---

Tegevus CT2

NIMI/PEALKIRI	T-Tabel				
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine				
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud				
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas				
Detailne kirjeldus (üksikasjad selle kohta mis ülesandega täpselt on tegemist, mida teeb õpetaja, mida peaksid õpilased tegema, milline on taust, ülesande täitmise protsess ja hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	<p>T-Tabel on lihtne meetod võrdlemaks poolt- ja vastuargumente. Õpilasi palutakse panna kirja kõik kõige meeldivama / ebameeldivama õppeaine poolt- ja vastuargumendid, misjärel neid saab grupeerida või järjestada erinevate näitajate alusel. Õpilased võivad ka hääletada, kui otsustava tähtsusega see argument nende jaoks on. Teine võimalus T-Tabel meetodit kasutada on koguda kokku arutlusel oponeerivad argumendid, näit emotsionaalsed reaktsioonid (positiivsed/negatiivsed), võimalikud tulemused (edukas/ebaedukas), mõju (positiivne/negatiivne) jne.</p> <p>T-tabel näeb välja selline:</p> <p>Pealkiri (nt Kas me peaksime kandma koolivormi?)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Pooltargumendid</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Vastuargumendid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 100px;"></td> <td style="height: 100px;"></td> </tr> </tbody> </table>	Pooltargumendid	Vastuargumendid		
Pooltargumendid	Vastuargumendid				
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajaga)	Teema tutvustamine 5-10 minutit Argumentide kogumine 15 minutit Järjestamine, hääletamine, argumentide rühmitamine (valikuline) 10-20 minutit Tulemuse arutamine 10 minutit				
Vajalikud materjalid (erinevad asjad mida võib minna vaja: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, savi jne)	Probleemi kirjeldus õpetajale probleemi tutvustamiseks (must) tahvel / pabertahvel, kriidid / markerid				
Kommentaariid					

(praktiline info, lisakommentaari selle kohta, mida antud ülesandest oodata, aga ka seda, kas on vajalik mingi eeltöö või on mõnele asjale eelnevalt vaja tähelepanu juhtida)	
---	--

Tegevus CT3

NIMI/PEALKIRI	Ajatelg
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesk tase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lih tne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	Ajatelje meetod aitab mõista sündmuste toimumise loogikat ja järgnevust. Ajalootundides on selline meetod kasutusel sündmuste ja nende mõju mõistmisel. See on hea meetod uue perioodi tutvustamisel või kokkuvõtete tegemisel. Seda meetodit saab ka laiendada, nt lugude jutustamisega või faktide lisamisega. <i>Näide: Trips-traps-trull kunstiajaloo tunnis. Õpetaja paneb tahvlile (kuhu ta on eelnevalt joonistanud ruudustiku) kuupäevad, stiilid,, kunstnike portreed, nimed ja nende tööd jättes enamuse kaarte lauale. Nüüd palutakse õpilasel tulla tahvli juurde ja ülesandeks on täita tühjad ruudud õigete kaartidega. Teisel õpilasel on palutud kontrollida sooritust või anda kogu klassile kommentaare vigade kohta. Kohene vigade parandus on nii kõige efektiivsem.</i>
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	Olenevalt kontekstist võib 5 minutit kasutada sissejuhatusele, aga kogu tund võib baseeruda sellel meetodile, kui eesmärgiks on lisada kuupäevi, tuua näiteid, jutustada lugu jne. <i>Näide: Mäng ei võta kaua aega, seda on kerge ette valmistada ja lõpetada – täpselt õige asi kasutada tunni lõpetamiseks.</i>
Vajalikud materjalid (erinevad asjad mida võib minna vaja: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, savi jne)	Eelnevalt selgitatud pildimaterjalid, kaardid sündmuste nimetustega jne. Ajatelje loomiseks võib kasutada veebitööriistu, nagu Dipity, Timetoast, MyHistro <i>Näide: Õpetaja poolt koostatud mitte-veebipõhised materjalid: mängukaardid, mida saab kinnitada tahvlile seinanätsuga või tahvlimagetitega (saab kasutada ka loomingulise ülesande lõppresultaadina). Õpetaja koostab komplekti iga õpetatava kunstistiili või ajastu kohta. Hea materjal lühemate perioodide</i>

	<i>kordamiseks, ka üllatusülesandeks eelnevalt õpitud materjali meelde tuletamiseks. See on väga hästi vaadeldav, mänguline ja ka põnev.</i>
Kommentaarid (praktiline info, lisakommentaarid selle kohta, mida antud ülesandest oodata, aga ka seda, kas on vajalik mingi eeltöö või on mõnele asjale eelnevalt vaja tähelepanu juhtida)	Ajatelje meetod on kasulik jadade loomisel, laiema pildi nägemisel ja mõistmisel, korrelatsiooni nägemisel jne. Seda meetodit on hea kasutada, kui on vajalik ajalise dimensiooni mõistmine. <i>Näide: Tahvli trips-traps-trulli saab mängida nendes ainetes, kus daatumid, persoonid ja nende tööd saab ära jagada, niisiis praktiliselt igas aines – ajaloos, kunstiajaloo, muusikaajaloos, kirjanduses, võõrkeeltes (raamatud, autorid, teemad). Seda saab mugandada ka teistesse ainetesse: füüsika (nt autorid, nende avastused, aeg, sisu, kasutus jne), geograafia (riik, pealinn, tööstus, kliimavööde), bioloogia (puu, leht, kasvukoht)</i>

Tegevus CT4

NIMI/PEALKIRI	Kompleksne hindamine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	Gümnaasiumi lõpuks on emakeele ja kirjanduse õpetamise eesmärgid järgmised: <ul style="list-style-type: none"> – õpilane on võimeline väljendama ennast selgelt, sihipäraselt ja vastavalt üldkeeleliste normidele nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses; – oskab meediat ja muid väljaandeid kriitiliselt hinnata ning tunneb ära mõjutamisvahendid; – mõistab kirjanduse sotsiaalset, ajaloolist ja kultuurilist tähtsust; – väärtustab kirjanikke kui loojat ja kirjandust kui tunnete ja kogemuste maailma rikastajat, kujutlus- ja mõtlemismaailma arendajat; – tunneb olulisi Eesti ja kogu maailma autoreid ja nende teoseid, seostab neid ajastute ja kultuurikontekstiga; – tunneb olulisemaid kirjandusvooge ja -žanre ning oskab eristada poeetilist laadi ja põhimustreid. <p>Täpsem kirjeldus: Teema: Ajastute iseloomustus kirjanduses. Antiik-Kreeka, Antiik-Rooma, keskaeg, renessanss, barokk, klassitsism, valgustusaeg, romantism, realism, naturalism, sümbolika.</p>

Klass jaguneb kolme kaupa rühmadeks ja iga rühm valib oma teema jaoks ühe ajastu.

Ülesanne:

1. Ajastu üldine iseloomustus (aeg sajandite jooksul, mis juhtus, iseloomulikud märksõnad, millised žanrid olid laialt levinud, milliseid peamisi kirjanduse liike hinnati rohkem).
2. Ülevaade olulistest kirjanikest (faktid elust, mõju kirjandusele) ja nende kõige olulisematest meistriteostest (miks need on kirjanduse ajaloos olulised?).
3. Valige portaalist Koolielu sobiv esitluskeskkond. NB! PowerPoint pole lubatud.

Kui ülesanne on täidetud, peavad õpilased jagama veebikeskkonna linki õpetajaga.

Kokkuvõte:

Hindamismudel koosneb neljast kriteeriumist, mida hinnatakse:

1. Projekti ülesannetes kokkuleppimine:
  - a) ülesannete jagamisel probleeme ei tekkinud, kõik rühmaliikmed mõistsid oma ülesandeid täielikult;
  - b) ülesannete jagamisel tekkis üks probleem (nimeta seda);
  - c) tekkis mitu probleemi (nimetage neid);
  - d) ülesanne jäi täitmata.
2. Teie panus rühmatöösse:
  - a) kõik rühma liikmed täitsid oma ülesanded tähtajaks;
  - b) tähtajaks ülesande täitmisega tekkis paar probleemi;
  - c) ülesanne esitati õigel nädalal, kuid tähtajaks ei olnud esitlus valmis;
  - d) ülesannet ei esitatud tähtajaks ega õigel nädalal (rühma liikmed puudusid).
3. Ettekande sisu:
  - a) sisu on põhjalik ja korrektne;
  - b) materjal on peaaegu põhjalik ja korrektne;
  - c) esinevad ebatäpsused ja materjali peaks olema rohkem;
  - d) materjal on lõpetatud pealiskaudselt ja kiirustades.
4. Esitluse vorm:
  - a) esitajad jagasid slaididele lisamaterjale, hääl oli selge ja kuuldav, esitlus oli huvitav, esitajad jälgisid publikut ja oskasid täiendavatele küsimustele vastata;
  - b) esitajad lugesid slaididelt teksti selgelt ja õigesti, suhtlesid publikuga, vastasid lisaküsimustele;
  - c) esitajad sattusid slaididelt nimede hääldamisel hätta või esitlus esitati väga vaikselt;

	<p>d) esitajad olid väga vaiksed, publikuga silmsidet ei olnud, nad vaatasid ainult ekraani ja pabereid, esinemisoskus on puudulik.</p> <p>Punktid: a) 4 punkti, b) 3 punkti, c) 2 punkti, d) 1 punkt.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajava)</p>	<p>Ülesande täitmiseks anti õpilastele kolm nädalat.</p> <p>Esimese nädala kolme tunni jooksul jagatakse ülesanded ja leitakse materjal (tutvustatakse ka hindamismudelit). Teisel nädalal töötavad õpilased esitlusega individuaalselt ja kolmandal nädalal koostatakse ettekandeid. Rühmade esitluste pikkus on 10 minutit.</p> <p>Pärast esitlusi hindab iga rühm oma tulemusi iseseisvalt, tuginedes hindamismudelile.</p> <p>Iga rühm kohtub õpetajaga, tutvustab rühma liikmete hindede ja koostöös õpetajaga saavad õpilased lõpliku hinde.</p>
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<p>Kirjanduse õpikud, mis tutvustavad vastavaid ajastuid. Erinevad veebisaidid. Projektor ja arvuti esitluse jaoks.</p>
<p>Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).</p>	<p>Antud kompleksset hindamist saab rakendada enamikus õppeainetes ühe teema kallal töötades. Kindla teema hindamismudel tuleb välja töötada ja tutvustada õpilastele seda vastava teemaga seotud esimesel tunnil ning seejärel saavad õpilased individuaalselt hinnata, millise taseme nad saavutasid.</p>

Tegevus 5 CT5

NIMI/PEALKIRI	Cinquain (5-realine luuletus)
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemi lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihne / Keerukas
Detailne kirjeldus	Selle ülesande eesmärk on mõista ja analüüsida lühikest kirjanduslikku teksti (näit luuletust, novelle jne) Õpilased loevad teksti.

	<p>Seejärel peavad nad kirjutama sellest tekstist 5-realise luuletuse (cinquaini) järgnevate reeglite järgi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sõnade arv igas reas peab järgima järgnevat mustrit: 1-2-3-4-1 (nii, et esimesel real on üks sõna, teisel kaks jne) 2. Esimene rida on nimisõna, teine rida koosneb kahest omadussõnast, mis kirjeldavad esimese rea nimisõna, kolmandal real on tegevus, neljas rida sisaldab pikemat kirjeldust, ja viies rida on nimisõna, mis on seotud esimese rea nimisõnaga. <p>Õpilased töötavad iseseisvalt või paaris.</p>
Aeg	<p>Lugemine 10 minutit. Cinquaini kirjutamine 20 minutit. Kokku 30 minutit.</p>
Vajaminevad materjalid	<p>Trükitud materjalid analüüsitava tekstiga igale õpilasele. Vihik või paber ülesande lahendamiseks igale õpilasele. Pliiats või pastakas igale õpilasele.</p>
Kommentaariid	<p>Soovitatud õppeained: võõrkeeled, kirjanduse või keeletunnid, kooli õppealajuhataja tund, meedia ja kommunikatsiooni tunnid.</p>

Tegevus CT6

NIMI/PEALKIRI	Juhendatud lugemine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnus
Ülesande keerukuse tase	Lihntne / Keerukas
Detailne kirjeldus	<p>Selle ülesande eesmärgiks on tundmatu lühikese kirjandusliku teksti (näit lühijutt või novell) mõistmine ja selle analüüsimine. Õpetaja kirjutab pealkirja tahvlile. Seejärel püüab kogu klass abiküsimuste varal ära arvata, millest lugu räägib (Kes võiks olla teose peategelane? Mida me loo kohta saame eeldada? Millist lugu me ennustame? jne).</p> <p>Lugu ise on jagatud lõikudeks. Kõik õpilased saavad kätte lõigud üksteise järel. Nad loevad lõigud läbi ja vastavad õpetaja küsimustele. Õpetaja küsimused ei ole ainult vastloetud lõigu kohta, aga ka järgnevate lõikude kohta. (Mõned näited: Kas midagi läheb kokku sellega, mida sa arvasid ja mis tegelikult toimub? Mida me peategelasest teada oleme saanud? Kuidas lugu edasi läheb? Mida sina sellest tegelasest arvad? Mida sa arvad, kuidas see lugu lõpeb? jne)</p>
Aeg	Kokku: 45 minutit
Vajalikud materjalid	Analüüsitava teksti väljatrükitud lõigud igale osalejale.

Kommentaariid	Sõltub õpetaja otsusest kas õpilased loevad kogu loo tunnis või jääb lõpp lugeda kodus. Kui õpilased on piisavalt motiveeritud, loevad nad kindlasti selle loo kodus lõpuni. Soovitatud õppeained: võõrkeeled, kirjandus
---------------	---

Tegevus CT7

NIMI/PEALKIRI	Debatt (arutelu)
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
<p>Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine)</p> <p><i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Debati korraldamiseks on õpilaste arv soovituslikult 10-20. Tegevuseks on vajalik kohtunik, kes valvab arutelu kulgu ja teeb debati lõpus otsuse, kes on võitja. Esimeste debattide kohtunikuks võiks olla õpetaja, aga edaspidi võib selle rolli üle võtta mõni õpilane.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Esimene osa on sõnavõtt debati teema kohta. Debati teema haakub tunni teemaga ja on avatud erinevatele tõlgendustele. Et õpilasi paremini kaasa haarata, võiks see olla midagi kas vaieldavat või vastuolulist, midagi sellist, mis pakub õpilastele huvi. See peab "äratama" "pro" ja "contra", "nõustun" ja "ei nõustu" reageerimist, mille järgi saab õpilased jagada kahte rühma. 2. Õpilased on jaotatud kahte rühma vastavalt nende vaadetele. See ei ole probleem, kui rühmades on suur arvuline erinevus. 3. Ajurünnaku faasis arutavad ja kirjutavad mõlema rühma liikmed üles oma valiku põhiideed, mis toetavad nende valikut. Argumendid peavad olema loogiliselt struktureeritud ja nad peavad olema selged ja sidusad. Mis kõige tähtsam, nad peavad olema veenvad. Võib tuua ka näiteid (isegi enda isiklikust kogemusest) või esitada fakte, et oma vaatepunkti kaitsta. 4. Esitlusfaasis esitab igast rühmast üks esindaja põhjendused, miks nende valik just niisugune oli. Samal ajal kuulavad teiste tiimide liikmed tähelepanelikult, vajadusel teevad märkmeid, et nad saaksid argumenteerida nendes punktides, millega nad nõus ei ole. Kõne peab olema sidus ja veenev.

	<p>5. Vaba arutelu, kus õpilased arutavad läbi oma argumentide põhipunktid. Nad võivad tagasi lükata teiste meeskondade arvamused või näidata, et need pole vettpidavad, tuues välja enda kindlad väited. Õpilased mitte ainult ei arenda oma suhtlemisoskusi, vaid ka arendavad kuulamisoskust. Nad peavad kuulama aktiivselt ja rahulikult ja nad peavad olema valmis reageerima spontaanselt. Sellest on vähe, kui meeskondadel on oma kindel seisukoht, nad peavad olema avatud ka teiste seisukohtade aktsepteerimiseks, olema valmis ka möönma, et nad ise on eksinud või nende endi argumendid on nõrgad.</p> <p>6. Debati lõppfaasis formuleeritakse järeldused. Kohtunik peab kuulutama võitja meeskonna vastavalt esitatud argumentide tugevusele ja debati reeglitele.</p> <p>Alternatiiviks on klassi jagamine pooleks juhuslikkuse alusel. Loe ette debati väited ja määra mõlemas rühmas ise, milliste poolt nad peavad väitlema hakkama. Sellisel juhul peavad õpilased võitlema selle väite poolt igal juhul, isegi kui nad sellega ei nõustu.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)</p>	<p>Aeg kokku: 40 minutit</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teema esitus ja võimalikud esilekerkivad küsimused – 3-5 minutit. 2. Õpilaste jaotamine kahte rühma, nimetame neid poolt- ja vastu-rühmaks – 2 minutit. 3. Ajurünnaku faas, kus õpilased toovad välja enda väited ja struktureerivad need – 7-8 minutit. 4. Esitlusfaas, kus mõlemad rühmad esitavad oma argumendid enda valiku poolt – 5 minutit. 5. Debatt ise, kus toimub vaba arutelu ja õpilased püüavad veenda teise arvamusrühma liikmeid oma ideede kasuks – 15 minutit. 6. Debati sulgemine, kus kohtunik teeb kokkuvõtted ja kuulutab välja debati võitja – 5 minutit
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefoni äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Märkmeks vihikud või paberid, kuhu õpilased saavad kirja panna enda ideed ja struktureerida argumendid. - Nutitelefoni juhiks, kui õpilased peavad otsima infot teema kohta või mõnd spetsiifilist teavet internetist, mis on hädavajalik enda argumentide esitamiseks.

Kommentaarid (praktiline info, lisakommentaarid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata)

- Seda meetodit saab kasutada väga erinevates ainevaldkondades:
- Võõrkeeled: siin on lõputult teemasid, need võivad olla meie õpikutest (mis ise juba sisaldavad palju teemasid) või võtta mõni teine sobiv “kuum” teema, mis on hetkel aktuaalne või huvitab õpilasi hetkel enam.
  - Kirjandus: näiteks võib olla debati aluseks mõne tegelase vastandlikud iseloomujooned või käitumine. “Kas sa nõustud või ei nõustu sellega, mida ta tegi?” või “Kas sa teeksid samuti, nagu X tegi?”. Läbi sellise debati saab õpilane paremini aru teose sisust ja kirjandusteose teemast üldiselt, olgu selleks lühijutt (novell), luuletus, näidend või romaan.
  - Ajalugu: näiteks mõned üliolulised momendid, mis mõjutasid ajaloo kulgu.
  - Bioloogia: nt debatt vaktsineerimise teemal või koerte eutanaasia teemal.
  - Ettevõtlusõpetuses, teistes ühiskonnaõpetuse tundides, klassijuhatajatunnis saab seda meetodit samuti kasutada.

Tagasilöögiks võib osutada asjaolu, et kõik õpilased pole võrdselt suulisse tegevusse haaratud. Kui need õpilased panustaksid vähemalt ajurünnaku faasis või argumentide üleskirjutamisel, siis võib õpetaja rahul olla. Ideaalis peaks seda meetodit klassis kasutama mitmeid kordi, et õpilased saaksid enda väitlusoskust arendada, nii leiavad lõpuks ka kõige introvertsemad õpilased endas julgust debatis kaasa lüüa.

Risk, et debatt läheb “liiga tuliseks”, on võimalik. Mõned õpilased võivad minna diskuteerides nii ägedaks, et muutuvad juba õelaks. Nad võivad häält kõrgendada, nende toon võib muutuda ründavaks ja nende näoilmed võivad väljendada vastumeelsust. Õpetaja ülesanne on sellist käitumist tõrjuda ja juhtida tähelepanu sellele, et vaenulikkus teeb igas vestluses kahju.

Probleemide lahendamine (Lisa H)

Tegevus PS1

NIMI/PEALKIRI	Probleemil põhinev õppimine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
<p>Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Probleemil põhinev õppimine (PBL) on meetod, mis arenes koolide ja ülikoolide rahvusvahelises koostöös. Ta toetab küll loodusteaduste efektiivset omandamist, ent on rakendatav ükskõik millises aines. Selle meetodi põhiline idee on õpilaste aktiivse koostöö tulemusena leida lahendus mõnele probleemile, mis päriselt elus ette võib tulla. Edu võtmeks on siin valitud probleem. Nutikalt valitud probleemi põhilisteks tunnusoonteks on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Probleem peab motiveerima õpilasi süvenema põhjalikult asjaolude mõistmisse. • Probleem peab eeldama, et õpilased teevad mõistlikke otsuseid ja olema valmis ka enda otsuseid kaitsma. • Probleemi peab saama lahendada sellisel moel, et seda saaks siduda eelnevate kursus(t)ega/teadmistega. • Kui seda meetodit kasutada rühmatööna, siis peab probleem olema mitmetasandiline, et ta võimaldaks õpilastel lahenduse leidmisel koostööd teha. • Mitmeastmelise projekti puhul peavad probleemi lahenduse algused sammud olema avatud lahendusvõimalusega, et paremini õpilasi kaasata selle probleemi lahendamisse. <p>Põhilised sammud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vali keskne idee, kontseptsioon või siis leia midagi, mis sellel kursusel on alati õpetatud ja mõtle välja mõni tüüpiline nn peatüki lõpu probleem, ülesanne või kodutöö, mis aitaks neil seda lähtekohta paremini mõista. Tee nimekiri õpiülesannetest, millega õpilased peavad kokku puutuma probleemi lahendamise käigus. 2. Anna vaatlusalusele probleemile reaalse elu mõõde. Saab arendada loo jutustamise oskust, kui on valitud peatükilõpetamise variant, või saab kohandada uurimusse mõne tegeliku juhtumi, mis võib õpilasi paremini motiveerida probleemi lahendamata. Keerukamad probleemid võivad

olla õpilastele väljakutseks näha lihtsa lahenduse taga hoopis mingit keerukamat lahenduskäiku. Otsi ideid ajakirjadest, ajalehtedest ja artiklitest. Mõned PBL praktikud peavad nõu antud ainevaldkonna professionaalidega ja otsivad ideid tegelikkuses õpetatavate materjalide hulgast.

3. Probleem peab olema esitatud aste-astmelt nii, et õpilased suudavad aru saada, mida ja kuidas nad õpivad ja mis viib nad lõpuks probleemi lahenduseni. Järgnevalt anname mõned küsimused, mis võib aidata seda protsessi juhtida.
  - a. Kuidas esimene lehekülg (või faas) välja näeb? Milliseid avatud küsimusi võib esitada? Millised on õppimise asjaolud?
  - b. Kuidas saab probleemi liigendada?
  - c. Kui pikka aega probleemi lahendamine aega võib võtta? Mitme õppetunni peale peab lahenduskäigu jagama?
  - d. Kas õpilased saavad ka hilisemates faasides lisaks informatsiooni?
  - e. Milliseid ressursse õpilane vajab?
  - f. Millises vormis õpilased edastavad probleemi lahenduse?
4. Kirjuta detailne plaan koos õpetaja instruktsioonidega. Samuti, kas on tegemist keskmise suurusega klassiga või suurega, kas kombineeritakse miniloengud kogu klassi hõlmava arutlusega, vajalikud võivad olla ka regulaarsed raportid väiksemates rühmades. Õpetaja osaks jääb juhtida planeerimist ja leida lahendusele jõudmiseks erinevaid mudeleid.
5. Viimaseks etapiks on õpilastele teada anda, millised on võimalikud ressursid. Õpilased peavad õppima eraldama olulist ebaolulisest ja mittevajaliku ise kõrvale jätma. Siinkohal võib siiski abi olla juhendamisest ja viidetest headele allikatele. Mõned õpilased tahavad piirduda ainult Internetiga, kasulik on aga tutvustada neid ka muude allikatega, näiteks raamatukogus.

Meetod tugineb detailsele professionaalsele kirjeldusele ning töövahenditele, mis on välja arendatud ja testitud osalevates koolides. Vt järgmisi allikaid:

<http://www.studygs.net/magyar/pbl.htm>

[https://citl.illinois.edu/citl-101/teaching-learning/resources/teaching-strategies/problem-based-learning-\(pbl\)](https://citl.illinois.edu/citl-101/teaching-learning/resources/teaching-strategies/problem-based-learning-(pbl))

	http://www.sails-project.eu/
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	Sõltub ülesande keerukusest.
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)	Sõltub probleemist.
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Õpilased peaksid töötama väikestes rühmades, kus igaühele on määratud kindel ülesanne.

Tegevus PS2

NIMI/PEALKIRI	Otsuste tegemine ja paindlikkus (ettevõtluspädevus)
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine)	Õppimise aluseks on situatsioon, kus grupp õpilasi on otsustanud luua oma ettevõtte ja seda käigus hoida. Grupp töötab koos ühe õppeaasta jooksul, määratleb ettevõtte profiili ja ettevõtte eesmärgid. Selle põhjal seatakse strateegilised eesmärgid ja sammud ning tegevused nende eesmärkide täitmiseks. Aasta lõpuks teevad kõik grupid oma äriplaani ja esitavad selle klassile. See on tõeline kompleksne ülesanne. Õpilased peavad ettevõtja elule mõtlema erinevate vaatenurkade alt (turundus, tootmisjuhtimine, finantsjuhtimine jne). Grupitööde ajal on koostöö üks kõige tähtsamaid oskusi oma ülesande

<i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	lahendamiseks. Ka ülejäänud oskused, millele LELLE2 projektis keskendutakse, on tähtsad. Probleemide lahendamise oskus võiks olla kõige tähtsam, sest aasta jooksul tuleb neil kokkupuudet tegeliku elu (või sarnaste eluliste) probleemidega, mida lahendada.
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	Kogu õppeaasta või üks temaatiline nädal. Õpilased peavad looma oma strateegilise plaani, mida õpetaja hindab kindlate parameetrite järgi (konkreetsus ja paindlikkus). Strateegilisi plaane hindavad ka kaaslased: õpilased esitavad enda esitlused ja peale esitlusi esitavad nende kaaslased küsimusi ja võivad teha ka kriitilisi märkusi.
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)	Arvutid, nutitelefonid, paber.
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Grupid peavad maha märkima verstaapostid kogu aasta tegevust arvesse võttes, õpetajad arutavad gruppidega aeg ajalt, kas töö tempo läheb seatud verstaapostide järgi.

Tegevus PS3

NIMI/PEALKIRI	Probleemide analüüs läbi laulude
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesk tase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on	Põhiline ülesanne on leida võimalik(ud) lahendus(ed) probleemile laulu analüüsi kaudu. Õpilasel palutakse analüüsida nende lemmiklaulu sõnu või muusikavideoid erinevate probleemide valguses: kas värssides on mõni selgesõnaline probleem? võimalikud lahendused? kas saab leida seoseid teksti ja igapäeva elu vahel?

<p>reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Näiteks laulud karmidest otsustest elus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kui palju laule me leiame, mis on igapäevaelu otsustega seotud? - Millised need otsused on? - Mis on laulukirjutaja arvamus neist otsustest? - Kuidas on see konkreetne laul selle probleemiga seotud? - Sõnade, muusika, muusikavideo analüüs (metafoorid, pildid, tonaalsus, meloodia jne) - Näiteks: Bobby McFerrin: Don't Worry Be Happy, Albumilt Simple Pleasures, väljalaskeaasta 1988, žanr: džäss <p>Õpetaja võib ka ise analüüsimiseks mõeldud laulud välja valida. Õpilased võivad laulu sõnu ka visualiseerida. See ülesanne võib olla nii individuaalne kui ka rühmatööna antud ülesanne või hoopis kodutöö koos suunavate küsimustega.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)</p>	<p>Probleemituvustus (keskkond, armastus, töö jne), 5 minutit Sobivate laulude ja nende sõnade kokku kogumine, 10 minutit Individuaalne/rühmaanalüüs, 20 minutit Arutelu, 10 minutit</p>
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefoni äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<p>Probleemi kirjeldus õpetaja jaoks Tahvel/pabertahvel Nutitelefoni kõrvaklappidega või arvuti kõlaritega ja internetiühendusega või laulusõnade väljatrükitud koopiad.</p>
<p>Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).</p>	<p>Kirjandusžanre võib samuti läbi laulusõnade õpetada. Palju on laule numbritest, matemaatikast ja STEM ainetest. Rahvalaulud on rahvuse kollektiivne mälu</p>

Tegevus PS4

NIMI/PEALKIRI	Mikro-uurimus
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud

Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	Eesmärgiks on leida uurimustöö teema, millest õpilased oleksid huvitatud, ja seejärel planeerida uurimuslikule tööle väike ja lihtne raamistik. Näiteks: 3-6 liikmest koosnev grupp õpilasi soovib leida tervislikke roogi allergia all kannatavatele kaaslastele. Seetõttu algatavad nad Mikro-uurimuse ja küsitlevad klassikaaslaste vanemaid, et koguda retsepte. Lõpuks esitatakse projekti tulemused plakati kujul või online-ajakirjana (veebiajakirjana).
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajava)	Raamistiku loomine (milles seisneb probleem? mida peaks uurima?), 5-10 minutit Intervjuu jaoks küsimustiku koostamine (küsimused, reeglid, näidised), 20-30 minutit Mikro-uurimuse läbiviimine: kodutööna, peale tunde, nädalalõppudel vms Arutelu uurimuse tulemuste põhjal ja "avaldamine" järgmisel tunnil, 45 minutit
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefoni äpid, volimissavi, võltsraha jne)	tahvlid paberilehed, pastakad internetiühendus, arvutid/nutitelefoniid (probleemi põhjalikumaks uurimiseks ja küsimuse erinevate aspektide leidmiseks) vahendid avaldamiseks: olenevalt lõppresultaadist ja meetodist
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Järgida tuleb uurimusliku töö reegleid, peab olema spetsiifiline ja täpne, viisakas ja tõhus.

Tegevus PS5

NIMI/PEALKIRI	Lauamängud
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine

Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
<p>Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Selle ülesande mõte on aidata õpilastel korrata õpitud, harjutada küsimuste esitamist ja harjutada antud teema juures kõige põhilisema väljatoomise oskust. Õpilased harjutavad ka rühmatöö oskusi, üksteise kuulamise oskust ja ühiselt probleemide lahendamise oskust.</p> <p>Tegevust saab läbi viia kahel viisil:</p> <p>Esimesel juhul mängivad kolmest või neljast õpilasest koosnevad rühmad lauamängu, milles iga väli sisaldab ühte küsimust eelmise tunni materjali kohta. Kui õpilane ei suuda õigesti vastata antud väljal olevale küsimusele, jääb ta reeglina ühe korra vahele. Õpetaja küll jälgib tegevust, aga tegelikult on õpilased ise need, kes otsustavad, kas vastust aktsepteerida või mitte.</p> <p>Teine võimalus on kasutada lauamänge esimeses ringis ilma küsimusteta. Kolmest või neljast õpilasest koosnevad rühmad saavad tühjade väljadega mängulaua ja nende ülesandeks on ise need väljad sobivate küsimustega või ülesannetega täita. See ülesanne võimaldab neil korrata õpitud ja välja tuua, mida nende endi arvates on eriti vaja ühe kindla teema juures teada. See aitab neid ka küsimusi moodustama õppida. Õpilaste motivatsioon püsib, kui me lubame neil moodustada mõni "riukaga" väli, nagu näiteks "jäta kõik vahele" või "mine tagasi väljale 2". Me saame neis ka vastutustunnet kasvatada enda õppimisprotsessi eest, kui anname teada, et mõnda küsimust kasutatakse hiljem kontrolltöös. Teises ringis mängivad õpilased üksteise poolt loodud mängu.</p> <p>Mõlemal juhul on rühmadel lubatud kohandada reegleid oma rühma sees, näiteks võivad nad kokku leppida, et kui ei suudeta küsimusele vastata, minnakse 5 sammu tagasi, selle asemel, et kõik vahele jätta. Nad saavad ka ise otsustada, milline on piisav vastus küsimusele ja mitu sekundit võib aega vastamiseks olla. On tähele pandud, et kui õpilased täidavad välju ise, tahavad nad ka oma reeglid kehtestada. Vahel nad panevad reeglid teiste rühmade jaoks isegi kirja.</p> <p>Kui õpilased viskavad enne järgmisele väljale jõudmiseks täringut, mängib õnn suurt osa. Igal juhul peavad nad aru saama, et selle tegevuse peamiseks ülesandeks ei ole see, kes jõuab lõppu esimesena. Iga mäng lõpeb kogu klassi aruteluga küsimuste ja ülesannete kohta, mida nad pidasid keerulisemaks ja mida nad õppisid teiste vastustest.</p>
Aeg	Tuginedes kogemusele võtab tühjade väljade täitmine õpilastelt keskmiselt 35-40 minutit. Täidetud väljadega mängu mängimine

(Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	võtab aega umbes 25-30 minutit. Kõik sõltub ka rühma koosseisust ja suurusest. Lisaks kulub 10 minutit õpetajal ja kogu klassil küsimuste hindamiseks.
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)	Väljatrükitud lauamängud kas eelnevalt õpetaja poolt täidetud või tühjade väljadega. Kui õpilased täidavad välja enda küsimustega ise, võivad nad kasutada õppematerjale. Täringud sõltuvad rühmade arvust. Iga õpilane valib enda mängunupu ise (kas kustutuskumm, pliitsiteritaja, pudeli kork vms) millega ta mööda mänguvälju edasi liigub.
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Selle tegevuse ettevalmistusel on tähtis eelnevalt teada, et kui rühmade suurused erinevad, kipuvad väikesed rühmad enne lõpetama. Sellisel juhul on soovitatav neile anda lisaülesanne, nad võivad koostada tähestiku või lahendada lühikese ristsõna vastavalt teemale. Seda tegevust saab kasutada ükskõik millises aines, soovime seda kasutada kordavas etapis teema lõpus, enne suuremat kontrolltööd. Võõrkeeletunnis mõne kindla ajavormi moodustamise malli loomine koos küsimustega aitab õpilasel korrata grammatilisi struktuure. On tähtis toonitada, et kui õpilane astub väljale, mille teine rühmakaaslane on eelnevalt vastanud, peavad nad ikkagi sellele küsimusele vastama või veel lisaks infot andma. Küsimustele vastatakse alati suuliselt, aga õpilased võivad kodutööna vabatahtlikult välja mõelda ka kirjaliku vastuste "võtme" eraldi hinde eest. Igal juhul ei keskendu rühm ainult sisule, vaid ka töötamisele rühmas, järgides reegleid ja lahendades ülesandeid.

Tegevus PS6

NIMI/PEALKIRI	Kirjalik ajurünnak
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida	Selle ülesande eesmärk on lasta õpilastel jagada oma probleeme kirjalikus vormis. Paljud õpilased tunnevad ennast kohmetult ja segaduses, kui nad peavad rääkima mõnel teemal, eriti kui on tegemist oma probleemidega. Introvertsed õpilased eelistavad vaikida, selle

<p>Õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>asemel et jagada mõtteid oma kaaslaste või õpetajatega. Kirjalik ajurünnak lubab neil probleemi avalikustada ja mõista, et see, mis võib olla probleemiks tema jaoks, on teistele vaid kerge ülesanne ja raskused saavad ületatud lihtsalt teisi kuulates. Veelgi enam, probleemidel võib olla mitmeid lahendusi.</p> <p>Kui väljatoodud probleem on anonüümne, julgevad ka kõige häbelikumad ja reserveeritumad õpilased probleemi lahendama asuda. Õpetajad, kes konkreetset klassi tervikuna ei õpeta, võivad sellise meetodi abil jõuda jälile paljudele siiani peidus olnud probleemidele.</p> <p>Probleemide lahendamine laseb õpilastel kasutada juba õpitut, harjutada küsimuste esitamist, tuua välja kogu info hulgast kõige tähtsama. Samuti saavad õpilased harjutada rühmatööd, üksteist kuulata, näha asju erinevast vaatepunktist ja lahendada päriselt koos mõnd probleemi. Nad õpivad, kuidas seada prioriteete, võrrelda eettulevaid takistusi teiste probleemidega ja hinnata probleemi enda tõsidust.</p> <p>Lisaväärtused: ühiselt ülesannete lahendamise käigus õpivad nad, kuidas olla avatud meelega, suhtlemisaldis ja abivalmis. Nende väärtuste juurde jõutakse aste-astmelt. Kogemus näitab, et õpilased ei keskendu kunagi sellele, kes antud raskust kirjeldas, vaid viisidele, kuidas sellist probleemi lahendada. Selle tulemusena areneb nende emotsionaalse intelligentsus (EQ).</p> <p>Alguses võivad õpilased vaadata videot konkreetse probleemi kohta. Nad saavad analüüsida võtmestseene ja konteksti ning arutleda, kas nad ise oleks teinud samuti või oleks leidnud teise lahenduse.</p> <p>Nad võivad ka surfata internetis ja saada ideid erinevate lahenduste tarvis.</p> <p>Hiljem ei vaja õpilased probleemidele lahenduse leidmisel mingit abi. Kogemus näitab, et nad õpivad kiiresti ja loovalt korrastama infot ja jõudma lahendusteni.</p> <p>Õpetajad võivad lahendamiseks soovitada mõnd spetsiaalselt klassi/õppeaine või kindla juhtumiga seotud probleemi.</p> <p>Küsimused: Mis on probleemi tuum? Kes on haaratud sellesse ebamugavasse situatsiooni? Kuidas sa ennast tunneksid, kui oleksid nende asemel? Mida sa hädasolija rahustamiseks ütleksid? Kuidas sina lahendaksid selle probleemi? Kas sa paluksid abi? Kellelt sa abi paluksid?</p>
<p>Aeg</p>	<p>I osa: probleemi kirjapanek, 8 minutit</p>

(Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	II osa: analüüs, tähtsama väljatoomine (rühmas või individuaalselt), 10 minutit III osa: arutelu, 20 minutit IV osa: õpetaja kokkuvõte, 7 minutit Kokku: 45 minutit
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefoni äpid, voolimissavi, võltsraha jne)	A5 paberilehed, et probleem kirja panna ja vajadusel teha märkmeid Kirjutusvahend igaühele Video (kui see on vajalik)
Kommentaarisid (praktiline info, lisakommentaarisid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Klassijuhatajatele head allikad (ungari keeles) lahenduste leidmiseks ja soovisteks probleemide lahendamisel https://osztalyfonok.hu/ Soovitavad õppeained: ajalugu, võõrkeeled, keele ja kirjanduse tunnid, klassijuhatajatund, loodusained, meedia ja kommunikatsiooni tunnid jne. Ühe autotööstuses töötava huvigrupi arvamuse kohaselt on probleemide lahenduse võtmeküsimuseks õpetada õpilastele, kuidas seada prioriteete. Kompaniis, millest jutt, töötab süsteem, mis võimaldab vabrikutöölistel jagada oma valdkonnas arendusideid, et muuta tootmine efektiivsemaks. Need kirjalikud ettepanekud kogutakse kokku ja arutatakse läbi konsiiliumi poolt, kus töötavad eksperdid. Töölised saavad ettepanekutele tagasisidet ja võivad saada isegi auhinnatud, kui nende ettepanekud on kasulikud.

Tegevus PS7

NIMI/PEALKIRI	Kas arvasid sama nutika vastuse nagu minu oma?
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesk tase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine)	Selle ülesande eesmärgiks on juhtida õpilaste tähelepanu erinevate probleemide seotusele kas ühe aine piires või rohkemates õppeainetes (interdistsiplinaarne mõtlemine) ning panna neid õpitud teadmisi praktikas kasutama, et saada kogemusi kõige sobivama ja kasulikuma lahenduse leidmisel. See ülesanne tõestab efektiivselt õpilaste probleemilahendamise oskust. Näide matemaatikast:

palun olge konkreetne, kui osalete arutelus

Teema 1: geomeetria – ülesanded kolmnurkadega.

Teadmised, mis on vajalikud selle ülesandega toimetulemiseks: baasteadmised algebras ja geomeetrias. Erinevatele andmetele tuginedes on võimalik kolmnurga pindala täpsustada viiel erineval viisil (kasutades erinevaid valemeid). Probleemi lahendamiseks on rohkem võimalusi. Õpilastel tuleb võrrelda võimalusi ja leida parim viis, kõige praktilisem. Parima lahenduse leidmiseks peavad nad arutama kas väikestes rühmades või kogu klassi ees. See ülesanne on väga kasulik tundides teema kokkuvõtmiseks või lõpueksamite ettevalmistamise ajal.

Küsimused, mida küsida:

Millised andmed on saadaval? Milliseid andmeid me teame?

Milline on seos teadaolevate andmete ja teiste andmete vahel?

Tuginedes meie varem omandatud teadmistele ja teadaolevatele andmetele, kuidas me saame kõnealused andmed?

Planeerime lahendusviise.

Milliseid teisi probleeme saame saadud andmetega täiendavalt lahendada?

Tutvustage oma lahendusviise.

Arutleme selle üle, milline lahendus on kõige tõhusam / kiireim?

Teema2: võrrandisüsteemid

Need on olulised tööriistad sõnaprobleemide või geomeetriliste probleemide lahendamiseks (nt sirgete ristumiskoha väljaselgitamine). Seda tüüpi harjutuste lahendamine on ülioluline, et õpilastel tekiks võrrandisüsteemidega töötamisel rutiin/vilumus.

On oluline, et õpilased saaksid oskuslikult kasutada lahenduste viise.

Küsimused:

Milline võrrandisüsteem on antud ülesande lahendamiseks kõige tõhusam / kiireim / kõige praktilisem?

Kuidas peaksime alustama?

Proovime seda. Arutage see läbi / lahendage erineval viisil.

Miks on antud lahendus parim / lihtsam?

Õpilased saavad ülal nimetatud harjutuste lahendamisel omandatud probleemilahendamise oskusi edukalt kasutada ka praktikas. Näiteks saavad nad hõlpsalt otsustada, kas antud ümmargune paberist või muust materjalist kujund on piisavalt suur, et sellest kolmnurk välja lõigata, et valmistada see

	<p>kaunistuseks. Need teadmised võivad tulevikus olla tõesti kasulikud, kui nad soovivad oma katust remontida ja tahaksid arvestada vajamineva materjali hulga ja töö maksumust. Viimase näitena on ülal nimetatud oskus kasulik, kui nad peavad otsustama, kas kerakujulist eset, näiteks palli, saab sünnipäevakingiks peita kuubikujulisse kinkekarp.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)</p>	<p>I osa: andmete analüüsimine, kavandamine – 3 minutit II osa: vajalike andmete loendamine valemite abil – 5 minutit III osa: võimalike probleemide lahendamine ja lahenduste arutamine – 12 minutit Kokku: 20 minutit</p>
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<p>Harjutusraamat, pastapliiats või harilik pliiaat, kalkulaator, valemite kogu, funktsioonide tabelid</p>
<p>Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).</p>	<p>Õpilased saavad töötada individuaalselt, paaris või väikestes rühmades. Töötamine väikestes rühmades aitab aega kokku hoida, kui õpilased lahendavad keerukat ülesannet (igaüks võib lahendada erinevat osa või leida lahendusi erinevatele probleemidele).</p> <p>Lisaväärtused: Kui õpilased töötavad väikestes rühmades, saavad nad õppida oma kaaslastelt. Õpilaste stressitase väheneb, kuna nad saavad vastutust jagada. Õpilased õpivad, kuidas töötada meeskonnas, selline oskus on töövaldkonnas ülioluline. Õpilaste EQ tõuseb, kuna nad peavad üksteist abistama, nad peavad üksteist kuulama ja jagama tõhusalt teavet, et antud probleemi saaks lahendada.</p> <p>Õppeainete soovitused: Ajalugu <i>Allika töötlemine</i> (õpilased saavad analüüsida sama allikat – see võib olla ka lühivideo), keskendudes erinevatele elementidele, nt üks saab keskenduda kõne stiilile, teised saavad keskenduda inimeste rõivastele, söömisharjumustele, hierarhiale, maastikule jne. Lõpuks saavad nad oma teadmisi jagada.</p> <p>Kirjandus See ülesanne võib olla kasulik kirjaliku väljendusoskuse parandamiseks. Näiteks saavad õpilased omandada kogemusi essee või kirjandusliku kunstiteose tõlgendamise alustamise võimalustest, kui neil on ülesanne kirjutada kodutööks teksti sissejuhatus (esimene lõik), ja arutada nende lahendusi väikestes</p>

rühmades. Nad saavad üksteiselt ideid. Nad saavad võrrelda erinevaid versioone ja otsustada milline on parim, nad saavad visandi kirjutamise kaudu kogu teksti planeerida. Visandeid saab kirjutada individuaalselt või rühmadena ning samuti on hea arutada neid võimalike lahendusviisidena. Parimad näited võib kleepida plakatile ja jätta mõneks ajaks klassiruumi seinale. Sissejuhatuse liiga paljude sarnaste lahenduste vältimiseks saab õpilased rühmadesse jagada vastavalt esimese lõigu sisule, ühes rühmas sarnase sisuga. Pärast nende lahenduste arutamist sama sisuga õpilaste rühmas, saab rühmad ümber korraldada, nii et uutes rühmades oleksid õpilased erinevat tüüpi sisuga. See on vastastikuse õpetamise versioon, mida nimetatakse ekspert-mosaikmeetodiks. Seda praktikat on võimalik kasutada ka võõrkeeltes kirjutamisoskuse parandamiseks. Kuna meetod on üsna keeruline, vajab see vähemalt kahte õppetundi ja ülesande täpset ettevalmistamist või rühmade moodustamist.

Vajalikud materjalid: kaardid sisu lühikirjeldusega, millest kirjutada; kaardid, millel on nii palju eri värvides numbreid, kui ettenähtud sisu arv (sama numbriga õpilased saavad sama sisu, millest kirjutada; värvide arv võrdub rühmade arvuga, mille me sooviksime moodustada, et jagada "eksperimentide" kogemusi teatud teksti kirjutamisviisi kohta); plakatid; paber; pliiaatsid, pastapliiaatsid; seinanäts.

Kommentaariid: kuna sissejuhatuse sisu võimalused võivad olla erineva raskusastmega, tasub ülesande sorteerimisel arvestada õpilaste võimetega.

Võõrkeeled

Nt *aegade õpetamine* – millist ajavormi peaksime teatud olukorras kasutama, et kuulaja saaks täpselt aru meie suhtlemiskavatsusest ja väldiks arusaamatusi? nt. Olen teinud ma kodutöö.

Keemia, füüsika

Katsed – Mida me loodame näha? Milliseid tööriistu me vajame? Mida me kogeme? Võrrelgem, kas meie eeldused vastavad katse tulemusele.

Mudelite tegemine – mis on õige mudel? Nt gaasi molekulide modelleerimisel ei ole olulised mitte mudeli pallide värvid, vaid pallide suurus ning nende kokkupõrke viis ja jõud (täiendavad võimalused: planeetide orbiitide modelleerimine, autode või vagunite kokkupõrke modelleerimine). Valemite abil saame võrrelda oma katseid ja füüsika / keemia reegleid ning selgitada välja, mis võib erinevusi põhjustada.

	<p>Klassijuhataja tunnid</p> <p><i>Klassireisi projekt</i> – Kuidas reisi planeerida? Mida peame mõtlema? (nt aeg, vahemaa, kulud, toit, tegevused, isiklikud huvid, hariduslikud eesmärgid jne). Kuidas saavad õpilased oma osa reisi korraldamisel anda? Reisi sellisel viisil kavandamine võimaldab õpilastel tunda, et reis on planeeritud nende huvides ja harimiseks ning neile antakse autonoomia teatud küsimuste otsustamises. Nad võivad end tunda kasulikena ja väärtuslikena. Lisaväärtusena tõuseb ka nende EQ. Pärast reisi on õpilastel võimalus arutada oma kogemusi, mida tuleks järgmisel korral paremaks muuta.</p>
--	--

Tegevus PS8

NIMI/PEALKIRI	Mudelite võrdlus
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
<p>Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Eesmärk: Õpilane oskab eristada olulisi ja ebaolulisi teemasid, oskab püstitada probleeme, leiab sobiva lahendusstrateegia.</p> <p>Meetodi kirjeldus:</p> <ol style="list-style-type: none"> Mudelite võrdlus ja analüüs: Venni diagrammide kasutamine objektide (erinevad protsessid, pildid, nähtused, kontseptsioonid) võrdlemisel; võrrandisüsteemide lahendamine erinevatel viisidel; graafikute võrdlus. Uute mudelite loomine; tekstülesannete lahendus kui uue mudeli loomine; valemi või korrapärasuse tuletamine olemasolevate teadmiste abil (nt rööpküliku pindala valemi tuletamine kolmnurgast). <p>Näide(erinevate mudelite analüüsimine, uue mudeli loomine) <i>Eesmärk: uurides erinevaid hulknurki, leiab õpilane reegliarvutamise hulknurksete sisenuurkade summa arvutamiseks.</i> <i>Kirjeldus: õpetaja palub õpilastel joonistada erinevaid hulknurki, alustades kolmnurgast kuni seitsenurkani/heptagoonini. Õpilased saavad ülesande välja selgitada valem, mille abil arvutada sisenuurkade summa ja määrata, milline on nurkade ja sisenuurkade summa seos, tuginedes varasematele teadmistele geomeetriliste kujundite kohta. Õpilased võivad kasutada malli või meetodit, mis jagab hulknurga kolmnurkadeks jagades tipust</i></p>

	<i>diagonaaliga. Protsessi kinnistamiseks võib seda läbi viia paaris või rühmades, jagades õpilaste vahel erinevad geomeetriselised kujundid.</i>
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	Meetodi kasutamine sõltub tunni osast ja eesmärgist: seda saab kasutada sissejuhatusena või uue materjali omandamiseks või läbitud materjali kordamiseks. <i>Näide on osa uue materjali esitlusest ja selle eeldatav aeg on 15-20 minutit.</i>
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, voolimissavi, võltsraha jne)	Tööriistad: tehnilised joonestusvahendid, mall
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Matemaatika. Füüsika: erinevate nähtuste, protsesside jms võrdlus Venni diagrammi abil. Keemia: on võimalik uurida keemilisi ühendeid ja ainete omadusi. Geograafia: erinevate riikide uurimine ja vastandamine.

Tegevus PS9

NIMI/PEALKIRI	Vigadest õppimine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine)	Õpilased võtavad suurema vastutuse oma õpingute eest. Õpilane tunnistab oma vigu, õpib nende kaudu ja mõistab, et isegi ebaõnnestumine on areng. Lõpptulemus on täiuslik esitus. Protsessi pole vaja hinnata. Õppuri esimest esitust võib pidada eelhindamiseks. Ülesannet saab täita nii individuaalselt kui ka paaris, kus õpilased toetavad üksteist vigade leidmisel ja arutamisel, milline reegel neil märkamata jäi. Näide: ülesanded inglise keele grammatikas.

<p><i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õpetaja kontrollib õpilaste ülesandeid, märgib vigu, kuid ei paranda neid. 2. Õpilane saab töö ja selgitab välja reegli, mille vastu ta oli eksinud, ning kirjutab reegli välja. 3. Õpilane parandab vea, kirjutab lause õigesti oma vihikusse, joonib alla või tõmbab ringi ümber kohale, kus oli eksimus. Vea märkimiseks ja sellele tähelepanu juhtimiseks on efektiivne kasutada ka erinevaid värve. 4. Õpetaja annab õpilasele sarnase ülesande, mida (loodetavasti) täidetakse nüüd õigesti ja õpilane saab hinde. 5. Vajadusel jätkub protsess seni, kuni õpilane on teema omandanud ja enam vigu ei teki.
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajaga)</p>	<p>Vigadest õppimine võib võtta kogu tunni, sest erinevatel õpilastel on erinev arv vigu. Ka jõudluse kiirus võib olla erinev. Õpilased, kes on oma vigade analüüsi lõpetanud, esitavad selle õpetajale ja saavad sarnase ülesande ise koostada.</p>
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<p>Õpetaja kontrollitud ülesanne, kus on välja toodud vead. Korralik vihik vajalike materjalidega, võimalus otsida materjale ka Internetist. Erinevate värvidega pastakate/markerite komplekt. Sarnase teemaga ülesanne Internetist. Enesekontrolli võimalustega ülesanded.</p>
<p>Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).</p>	<p>Meetodit saab kasutada praktiliselt kõigi ainete õpetamisel.</p>

Oma õpitee kujundamine (Lisa I)

Tegevus MOLP1

NIMI/PEALKIRI	Isikustatud õppimine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	Isikustatud õpe on õppimiskogemus, mis on mõeldud <i>igale õpilasele</i> , arvestades tema konkreetseid vajadusi. Isikustatud õppetöös on sisu, tempo, järjestus, tehnoloogia, õpimudelid, õppimisruumid, vaatajaskond ja eesmärk ning mistahes muu õppimiskomponent kohandatavad vastavalt iga õpilase teadmiste vajadustele, uudishimule, andekusele ja õppimise eesmärgile. Õpetajad peavad kuulama õpilaste arvamust nende vajaduste kohta ja õpilased peavad looma oma isiklikud õpieesmärgid (vastavalt pädevusele ja oskustele) ning õppestrateegiad, mis on seotud antud teemaga. Need nutikad eesmärgid on õppimistee ja õppimise hindamise aluseks. Õpetajad toetavad kas individuaalselt või rühmades iga õpilase isiklike õppimissuundi, lähtudes nende õpieesmärkidest.
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajaga)	See võtab vähemalt paar nädalat või kuud.
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)	Meetodi tehniliseks taustaks on sülearvuti või tahvelarvuti kõigile õpilastele. Kõigil neil on digitaalne õpik
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev	Meetodit saab kasutada ükskõik millises aines. Digitaalne keskkond võib toetada isikustatud õppe teostamist. Enamikule õpilastest meeldib kasutada digitaalseid seadmeid ja see võimalus tugevdab nende positiivset suhtumist õppimisse. Digitaalne keskkond lihtsustab ka õpetajate tööd. Nad saavad iga õpilase jaoks koostada individuaalse õppekava. Digitaalne

ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	<p>Õpperuum annab uue tõlgenduse ning võimalused ülesannete ja aja juhtimiseks.</p> <p>Tehnoloogia toetab erinevate õpistrateegiade loomist, mis on isikustatud õppe alus. Traditsioonilises õpikeskkonnas oleks see väga keeruline.</p> <p>Partnerlust ja koostööd saab hõlpsalt digitaalses ruumis juhtida ning teabehaldus on selles ruumis õppimise põhielement.</p>
---	--

Tegevus MOLP2

NIMI/PEALKIRI	Karjääri suunamine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	<p>Hea töö leidmine ning suuna ja kõrgkooli valimine tuleviku hariduseks on kõigi keskkooliõpilaste jaoks tõeline probleem. See on tugev motivaator parandamaks õppurite enesemõistmist ja enesejuhitavat õppimist. Kava saab rakendada koolijuhi tunni raames, kuid seda peaks toetama (karjäärinõustamise) teised õpetajad. (Tugirühma liikmed peaksid olema kvalifitseeritud või vähemalt huvitatud juhendamisest). Tugirühma põhiülesanne on välja töötada erinevaid ülesandeid erinevas vanuses (klassides) õpilastele, alates väga lihtsatest kuni keerukateni. Enamik neist ülesannetest lahendatakse klassijuhataja tundides. Programmi tulemusel tutvuvad õpilased töömaailmaga ja 16-aastaseks saades on neil ettekujutus oma karjäärist ja kavandatavast tööst. Populaarseks elemendiks on 11. klassi õpilastele korraldatud töökoha külastus. See on karjäärinõustamisprogrammi oluline element. Õpilased saavad otsustada oma ameti ja / või töökoha üle, millest nad huvitatud on ja mida külastada soovivad. Nad võivad teha mitu valikut, kuid nad peavad oma soovide nimekirja tähtsuse järjekorda seadma. Nende nimekirjade alusel korraldab kool igale õpilasele ühepäevase külastuse. Õpilased kohtuvad ja vestlevad valitud töökoha esindajaga.</p>
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajaga)	4-6 õppeaastat
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid,	Erinevate ülesannete kogum erinevate klasside jaoks.

arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)	
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	Reaalne elukogemus on kasulik mitte ainult õpilastele, vaid ka töökohtadele. Õpilaste karjäärinõustamise toetamiseks saavad koolid korraldada töökohale orienteeritud teemanädala.

Tegevus MOLP3

NIMI/PEALKIRI	Kaaslase kaasamine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesktase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i>	<p>Ülesande eesmärk on panna õpilased teadvustama oma tulemuseesmärke. Õppurid peavad oma eesmärgid paberile kirja panema, õpetaja on paberid kokku kogunud, kontrollinud ja säilitanud. Ülesanne on kasulik klassijuhatajaga üldiste eesmärkide jagamiseks või aineõpetajatega jagatavate ainealaste eesmärkide saavutamiseks.</p> <p>Klassijuhatajad peaksid olema õpilaste ja aineõpetajate vahel vahendajad (muidugi juhul, kui aineõpetaja seda praktikat kasutab).</p> <p>Õpetaja saab otsustada õpilaste kavandatud eesmärkide vormistamise üle. Mõnikord on vaja individuaalseid läbirääkimisi või abi verstepostide täpsemal määratlemisel. Läbirääkimised õpilase ja õpetaja vahel võivad olla väga kasulikud. See võib aidata õpilastel esile tuua õppeprotsessi võimalikke probleeme ja teadvustada oma vastutust selle eest. Eesmärkide täitmist peaksid kontrollima nii rühmad kui ka õpilased ja õpetaja. Õpilased peavad oma märkmed eesmärkide kohta tagasi saama ja tegema märkused nende täitmise kohta. Nad saavad anda tagasisidet oma varasemate plaanide kohta, kasutades ka emotikone, mis aitab neil lihtsamini oma tundeid väljendada.</p>

	<p>Saavutatud tulemuste võrdlemine varasemate tulemustega ühiselt kaaslasega võib olla motiveeriv ja harjutada õpilasi enesehindamisega.</p> <p>Seda meetodit kasutaval õpetajal on otstarbekas kaardistada õpilaste eesmärgid (tabelina kokku võtta), et muudatuste jälgimine oleks lihtsam.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)</p>	<p>Tegevuse selgitamine nõuab umbes 15 minutit.</p> <p>Õpetajad peavad õppeaasta jooksul vähemalt kaks korda andma tagasisidet ja hindama õpilaste eesmärke. Tagasisidet saab anda nii klassi ees kui ka individuaalselt (eelstatult mõlemal viisil), mis nõuab olenevalt õpilaste arvust üsna palju aega.</p> <p>Semestri lõpus on vajalik üks tund hindamiseks ja korrigeerimiseks.</p> <p>(Protsess nõuab rohkem aega õpetajalt kui õpilastelt, kuna õpetaja peab hindama kõigi õpilaste eesmärke.)</p>
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefoni äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<p>A4 paberilehed eesmärkide ja hiljem märkuste jaoks eesmärkide täitmise ja korrigeerimise kohta.</p> <p>Pliiatsid kõigile</p> <p>Arvuti õpilaste eesmärkide kokkuvõtliku tabeli tegemiseks.</p>
<p>Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).</p>	<p>Kavandatud eesmärgid peavad olema mõõdetavad või hästi kirjeldatud. Kui need on liiga üldised, on nende täitmist väga keeruline jälgida.</p> <p>See on üsna aeganõudev meetod, kuid sellel on palju eeliseid nii MOLP-oskuste kui ka õpilaste-õpetajate partnerluse seisukohast.</p>

Tegevus MOLP4

NIMI/PEALKIRI	Keerukad hindamisülesanded
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesk tase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
Detailne kirjeldus (detailset kirjeldatud, millest konkreetne)	Määratletud raskusastmega testülesannete kasutamisel saame pakkuda vaba valiku ülesannetest lähtuvalt individuaalsetest eesmärkidest. Õpetajad peavad kasutama teste, mis sisaldavad

<p>ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>nii põhi- kui ka edasijõudnud taseme ülesandeid (koos raskusastme märkimisega). Põhitaseme ülesannete lahendamisel on õpilastel võimalik saada hinne "3" (keskmise tasemega hinne) ja täites edasijõudnute ülesandeid, on võimalik saada hinne "5" (kõrgema taseme hinne). Õpilaste kohus on otsustada, millist taset nad eelistavad. Parimatele õpilastele pakuvad õpetajad tõsise väljakutse, suurepärase hinne edasijõudnud+ ülesande eest. On väga oluline, et õpilased oleksid teadlikud oma eesmärkidest ja võimetest seoses erinevate õppeainetega. Raskusastme märkimine aitab õpilastel oma aja ja energiaga toime tulla.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajaga)</p>	<p>Sõltuvalt tehtavate ülesannete arvust.</p>
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<p>Testülesannete lehed koos raskusastmega. Pliiats või arvuti iga õpilase jaoks (sõltuvalt käsitletavast teemast).</p>

Tegevus MOLP5

NIMI/PEALKIRI	Lepingute sõlmimine
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesk tase / Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihtne / Keerukas
<p>Detailne kirjeldus (detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Lepingute sõlmimine on distsipliini loomise üks meetod. Õpetaja ja õpilased sõnastavad koos käitumisreeglid, mida tuleb tundide ajal järgida. Reeglite rikkumise korral piisab, kui viidata eeskirjadele, millega on kursis kõik asjaosalised. Õpetaja esitab küsimuse: <i>"Kuidas teie arvates ilus klass välja näeb?"</i>, palub õpilastel mõne sekundi jooksul järele mõelda ja jagada seejärel vastuseid oma pingikaaslasega / teiste klassikaaslastega – arutelu / paaristöö. Õpetaja kõnnib klassiruumis ringi ja kuulab, kuidas õpilased räägivad ja millal nad on valmis. Õpetaja kutsub üles jagama oma seisukohti kogu klassiga (OCFB – avatud klassi tagasiside). Seejärel teatab õpetaja õpilastele, et nad <u>sõlmivad koos lepingu</u> (mõlemad, õpetaja ja õpilased), milles on kaks osapoolt – Õpetaja ja Õpilased. Leping lepatakse kokku enamuse arvamust arvestades, allkirjastatakse ja järgitakse kogu kooliaasta jooksul.</p>

	<p>Õpetaja annab igale õpilasele tühja paberi ja palub neil kirjutada 5 minuti jooksul üles kõik ideed, mis neil lepinguga seoses tekivad (isiklikud arvamused) – kirjalik ajurünnak. Nad viitavad lepingu kahele osapoolle (õpetaja ja õpilased) ning kahele aspektile: õigused ja kohustused.</p> <p>Seejärel kogub õpetaja paberid kokku ja ütleb õpilastele, et valib välja kõige sagedamini välja pakutud ideed ja koondab need.</p> <p>Järgmisel päeval annab õpetaja igale õpilasele välja kokkuvõtte ideedest ja palub neil hääletada iga esitatud idee üle (Jah / Ei).</p> <p>Pärast seda koostab õpetaja kahepoolse lepingu: õpetaja ja õpilased, kummagi poole õigused ja kohustused.</p> <p>Kui mustand on valmis, loeb õpetaja selle klassile ette ja ootab kinnitust. Kui see on antud, kirjutavad lepingule alla kõik osapooled.</p> <p>Leping pannakse klassiruumis nähtavale kohale üles ja see püsib seal kogu kooliaasta vältel käitumisjuhiste ja volituste märgina.</p>
Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuuluva ajaga)	<p>3 tundi (osa-ajalised tunnid)</p> <p>1. tund – kirjalik ajurünnak 15-20 minutit</p> <p>2. tund – valitud ideede tutvustamine, kommentaarid ja klassihääletus 10 minutit</p> <p>3. tund – lepingu lugemine ja allkirjastamine 5 minutit</p>
Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefonid, voolimissavi, võltsraha jne)	Paberid ja pliiatsid, arvuti lepingu printimiseks ja printer lepingu väljatrükkimiseks.
Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).	<p>Leping aitab luua rahulikkuse ja vastastikuse lugupidamise tunnet, soodustab ka emotsionaalset häälestamist õppekavale.</p> <p>Meetod sobib igasse ainetundi.</p>

Tegevus MOLP6

NIMI/PEALKIRI	Draama hariduses
Oodatav OSKUS	Kriitiline mõtlemine / Probleemide lahendamine / Oma õpitee kujundamine
Arendatava oskuse tase	Baas / Kesk tase/ Edasijõudnud
Ülesande keerukuse tase	Lihne / Keerukas
Detailne kirjeldus	See meetod käsitleb rollimängu praktikat, täpsemalt juhtumit "mida sa teeksid, kui oleksid ..."

<p>(detailselt kirjeldatud, millest konkreetne ülesanne on, mida õpetaja teeb, mida õpilased peaksid tegema, millised on reeglid, protsess ja ülesande hindamine) <i>palun olge konkreetne, kui osalete arutelus</i></p>	<p>Sõltuvalt klassi poolt valitud teemast valib õpetaja tegelase, keda nad peavad jälgendama. Selles kontekstis ei nõua esinemine kellegi käitumise, žestide või kõneviisi kopeerimist. Õpilane peab panema end tegelase kingadesse ja andma lahenduse reaalse elu tänapäevasele probleemile või pakkuma alternatiivse valiku varasemate sündmuste najal tehtud otsuse põhjal.</p> <p>Selle meetodi näiteks võib olla klassijuhataja tund, kus räägitakse mobiiltelefonide kasutamisest koolis: "Mida sa teeksid, kui oleksid kooli direktor?"</p> <p>Teine näide Ungari kirjandusest võiks olla romaanist "Fanni traditsioonid", kus õpilased kujutavad end ette peategelase Fannina ja peavad ütleva, mida nad oleksid tema asemel teinud, arvestades tema isa soove: "Mida oleksite teinud, kui oleksite olnud Fanni asemel?"</p> <p>Selle ülesande sissetoomine ainetundi on lihtne, see peab haakuma õigel hetkel. Õpetaja küsib konkreetse küsimuse "Mida sa teeksid / ütleksid, kui oleksid ...". Vastus võib olla antud individuaalselt või sõnastatud paaris või ka rühmas. Õpilased saavad kas kohe vastata või antakse neile aega vastuse väljatöötamiseks. Sama küsimust võib küsida mitmelt õpilaselt ja vastuseid saab võrrelda. Õpetaja peab andma tagasisidet, kas vastus oli sobiv. Lisaks saab seda arutelu jätkata debati vormis.</p>
<p>Aeg (Aja planeerimisel arvesta ka võimalikele alateemadele kuluva ajaga)</p>	<p>Koguaeg: sõltub õpilastest, kes oma seisukohti avaldavad. Ühe õpilase / rühma jaoks eeldatav ajaline järjestus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kujutatud olukorra tutvustus ja küsimus „mida sa teeksid, kui ...“, küsimuste täpsustamine – 3–5 minutit; 2. Valikuline: vastuse väljatöötamiseks eraldatakse õpilasele aega – 7-8 minutit; 3. Õpilase / õpilaste vastus – 2–5 minutit; 4. Õpetaja tagasiside – 2 minutit; 5. Valikuline: edasine avatud arutelu või debatt ülejäänud õpilastega – 8-10 minutit
<p>Vajaminevad materjalid (mida iganes vaja võiks minna: paberid, käärid, arvutid, nutitelefoni äpid, voolimissavi, võltsraha jne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Märkmikud või paberid ideede märkimiseks ja struktureerimiseks. – Nutitelefoniid – juhaks, kui õpilastel on vaja selle teema kohta mingeid uuringuid teha.

<p>Kommentaariid (praktiline info, lisakommentaariid selle kohta, mida ülesande täitmisest oodata, ka seda, kas on vajalik mingisugune eelnev ettevalmistus või on tarvis mingile asjale eelnevalt tähelepanu pöörata).</p>	<p>Selleks et õpilane saaks anda asjakohase ja sobiva vastuse, peab ta olema eelnevalt hästi teadlik teemast ja tegelaskujudest, mida või keda nad käsitlevad.</p>
---	--